

אתה לך:

גליון תקופתי
להאדיר לחזק ולעודד
את ההליכה בתורות רבינו הק'

גליון 2 ♦ שבט תשפ"ג

אור אהבה שבדעת

התנוצצות מזריחת האור הגנוז
הבוקע מהתורה הצפונה שגילה
הרב הדומה למלאך ה' צבאות

ברוך כהן

אריה לבי שפירא

לדמותו של החסיד
רבי אריה
לייב שפירא
מגדולי המעיינים
והמתבודדים בתורת
רבינו הק'

'סקירה' על מפעל "עיון הנחל"
להחדרת לימוד העיון בקרב בני הנעורים

תוכן עניינים

4 **מפנקסו של תמים דרך**
גן עדן עלי אדמות

5 **לדמותם של ההולכים**
קווים זעירים לתואר דמותו של החסיד המופלא
רבי אריה לייב שפירא זצ"ל

8 **ההולכים בתורת ה'**
נס גלוי ממחיש ומחזק את הסגולות הנפלאות
בלימוד וההליכה עם התורות של רביה"ק

10 **מאירי הדרכים**
ראיון עם מפעל עיון הנחל
המלווה את התורה הזמנית למעלה מעשור

17 **הולך בדרך תמים**
הגיגי לב שהתחדשו בעת הליכה עם התורה

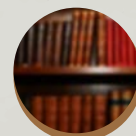
20 **מאורות נתן**
גילויי הביאורים החבויים בעמקי החידושים
שבליקוטי הלכות שעל תורה ל"ג

27 **אשכילה בדרך תמים**
תבונות מאירות העולות מעמקות קשרי התורה הנלמדת
"מי האיש החפץ חיים"

31 **אבני הביאור**
הקדמה ומבוא כללי על התורה

לקבלת הגיליון ויצירת קשר בתא קולי:

077-534-2262

a029950018@gmail.com

עיצוב גרפי ועימוד: פיילנט

054-84-02670

gp545464@gmail.com

הי"ל ע"י

(נחלת חן ע"ר)

בסיוע בהוצאות

התגלות האהבה שלא תבטל לעולמים

כפית יצרו, בזה גופא שמטה אוזנו ומקשיב ומקשר את לבו לדעת האמתית שמלוא כל הארץ כבודו יתברך, גם הוא יכול כאן ועכשיו לטעום מטעם גילוי אור אהבתו יתברך שמו שיגלה בשלימות לעין כל לעתיד.

וגם הפליאה הנוספת כיצד הצטמצמו ירדו והשתלשלו כאלו אורות עליונים ונשגבים, כבר תמה והשיב איש האלקים בעצמו בנועם שיחתו:

”פַּעַם אַחַת דִּבֶּר עִמָּנוּ, וְהָיָה מִתְמִיָּה אֶת עֲצָמוֹ, אֵיךְ אָנוּ זֹכִים וְרֵאיוֹנִים לְשִׁמְעַת מִפִּי הַקָּדוֹשׁ תּוֹרוֹת גְּבוּהוֹת נוֹרְאוֹת וְקִדְשׁוֹת פְּאֵלוֹ, אֵךְ אָמַר: 'אֶפְלָ בִי עֵשְׂרָה שְׂכִינֹתָא שְׂרִיא'” (חיי מוהר"ן).

כלומר, התורות הקדושות הללו, שעדיין הם צפונות לגמרי, ורק לעתיד יתגלו ויתבהרו באמיתת הבנתם והשגתם, גם עכשיו מתנוצץ אורם בכח אחדות ושלוש ואהבת הנפשות המתקבצות לעסוק יחד בתורתו כדי לשמוע בקול דברו, ומיניה וביה שופע ומשפיע אור השכינה השורה בהם לאהבה ולדבקה בו יתברך גם מגשמיית האי עלמא.

ובעמדנו סמוך ונראה לימי הפורים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום, בוא נבוא ונתהלך עם דברי התורה הזאת, שכבר הקדימו ופתחו לנו פתחים ושערים הרב האמת ברמזי וקשרי התורה הזאת, ובמאמרי התלמיד המובהק בעדן הלכותיו, איך לזכות להזריח את הארת הפורים, לעורר אהבת קדומים, את קדושת הצדיקים הצפונים מרדכי ואסתר, ואת קדושת התורה הצפונה המגילה הקדושה, עדי נזכה להתגלות השלום המיוחל להיות: ”דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו”.

וכימי הפורים האלה אשר לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם, גם אותה אהבה מופלאה שהוערפה על המוני לומדי התורה הזמנית - תורה ל"ג - טעם הרשימו של אור האהבה שהתנוצץ בדעת ובלב כל לומד - לא תפוג ותבטל לעולמים.

ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפון, אלא היא עוד תוסיף ותגבר להתלהב ולהלהיט בקרבנו ובלבנו את התשוקה והגעגועים להתגלות וביאת רוח אפינו משיח ה', בשמים רא"ש מור דרוה, פלא יועץ אל גיבור אבי עד שר שלום, אליו נכספת נפש כל חי.

זה קורה ומתרחש בכל עת שמתמסרים לילך עם מאמר מתורתו של רבינו הק', בקביעות עיתים, בשקידה, בהתבוננות והתבודדות.

ככל שנכנסים ובאים יותר ויותר לחדרי התורה ומביטים פנימה, מתוועדים לגילויים ולתעצומות הרוחניות הגנוזות מבעד להשגות התורה; להבנות הצפונות בפסוקי ומאמר חז"ל ומובאות הזוהר הקדוש הנסמכים עליהם; לעומק העמקים הבלתי נתפש המקיף ומחבר אותם בקשרי קשרים מכל צדדיהם וצידי צדדיהם.

ואזי כל מי שהוא בעל נפש והרגש, עומד ומשתאה לנוכח המראה המרהיב שנגלה לפניו ושואל: מי שמע כזאת! מי ראה כאלה! הנשמע כדבר הזה בעוד מקום וספר אחר?! היש עוד מי שילד ויצר כדוגמת זה הפלא?!

והתמיה גדלה וזועקת שבעתיים: איך בעצם ירדו אורות נאצלות שכאלו ונצטיירו באותיות ותיבות שכאלו. וביותר במה זכינו אנו באחרית הימים האלו, בדור שכולו הסתרה תכלית ההגשמה, לנגוע ולהתבשם ולטעום מהתגלות אלקות רוחנית שכזאת.

והתשובה גנוזה בעוצמת השאלה.

אכן כך, דוקא בני הדור האחרון, אלו ששאון המולת הכרך הגדול של רומי כרוכה והדוקה סביבם, ומחבבת וחונקת את רוחם ונשמתם ומחשיכה עיניהם ולבם באיבוד דעת מוחלט מבלי יכולת לחוש ולהאמין באמיתת מציאותו יתברך הסובבת ומקיפה ומהווה ומחיה אותם, אליהם דיקא מיועדת אותה תורה רצופת אהבה שלמעלה מהדעת והימים ומעבר למידות.

בדיוק לעת כזאת מופיע הרב הדומה למלאך ה' צבאות, גיבור כוח שכפה את יצרו בתכלית השלימות: ”אֵיךְ בֵּין אֵינִי אֲמַת' עַר סַר מְרַע” [- אֵיךְ סַר מְרַע פְּאֵמַת] (חיי מוהר"ן), וזיכך עצמו בתכלית הזיכוך מחיזו דהאי עלמא, עד שזכה לשמוע ולהשמיע את צפונות קול דברו יתברך, הפונה אלינו היכן שאנו, ומאיר ומגלה לנו בלבושי צירופי אותיות תורתו הצפונה, לידע ולהודיע כי הוא יתברך נמצא במקומנו ממש, ואיהו ממלא ומסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מניה.

כאשר במקום ענוותנותו וזיכוכו שם נמצאת גדולתו וכוח העולה על הכל, להטעים, להבטיח ולהודיע שכל אדם יהיה אשר יהיה מכל מקום שהוא עומד שם, לפי בחינת

מים רבים
לא יוכלו
לכבות את
האהבה
ונהרות לא
ישטפון,
אלא היא עוד
תוסיף ותגבר
להתלהב
ולהלהיט
בקרבנו
ובלבנו את
התשוקה
והגעגועים
להתגלות
וביאת רוח
אפינו משיח

ה'

מפנקסו של תמים דרך

גן עדן עלי אדמות

מה שהגיע לזה העולם השפל הוא אך ורק במטרה וסיבה אחת ויחידה, לקרב נשמות ישראל לשרשן?

כל עצה ורפואה שמגלה לנו, הלא מוכרח הוא לרפואת נפשינו ולתיקונינו, ובלעדי זה אבדה תוחלתנו כבר. כמו שכותב התלמיד הגדול ראב"ן:

"ובירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם. נתחדשים כנגד זה, מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם, ושאינן ביכולת לעמוד כלל כנגדם, אם לא בסגולות ורפואות הצדיק, שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העתים" (הקדמת ביאור הליקוטים).

הוא לא משאיר ברירות ואופציות אחרות, אין דרך להינצל מתעתועי היצר, כי אם על ידי רפואות הצדיק. כשהוא ממשיך ומפרט יותר, שלפי זה רואים את גודל החיוב וההכרח ללמוד ספרו הקדוש, ובעיקר חלק העיון שבה, שהם הם התבלין המוכרחים ליצר הרע של הדור הזה, שנת תשפ"ג.

כשלא די בכך שהרופא עצמו מגלה לנו ברחמיו היקרים את הרפואה בו נתרפא מכל מכאובינו, ונוכח לאכול מעץ החיים. מגיעים התלמידים הנאמנים, אלה שכבר עברו לפנינו את הדרך ועברו ניסיונות אין מספר בזה העולם. והם צועקים לעברנו, ראו הדרך תלכו בה, בו תזכו לחיים נצחיים. ר' שמואל הורביץ כותב במכתביו (מכתב פג):

"וכן הכרתי א' מאנ"ש באומין מהמופלגים הרה"ח ר' מתתיהו ברזעסקי הכהן שה' הולך עם התורות כנ"ל, וזכה לשמירת הברית בתכלית "ודמיון עלי" כקאקי חיוורי" כמובא בגמרא כידוע ובזה תלוי כל גדולת האיש הישראלי שיזכה למה שיזכה. והכל באהבה והתקשרות לרבינו ז"ל באהבת לב ונפש בחי' ונפשו קשורה בנפשו חביבא לי' כנפש"

רק לשמוע על דרגות כאלו רועדים ומרטטות השפתים ומעוררות את ליבו של כל מקורב לצדיק 'יסוד' עולם בכיסופים ורצונות אדירים. היתכן שבן אנוש בדור האחרון הכן יזכה למדרגה כזאת? התשובה היא, כן רבתי. וכל זה בסיבה אחת, שהלך עם התורות של רבינו. האם יש אחד שלא מתפתה גם כן להיכנס לגן עדן לצייט לרבינו, לקיים את רצונו החזק?

לעובדה ולמעשה: עשה לך קביעות בתורה הזמנית בג' דברים אלו א. ללמוד את התורה והליקוטי הלכות בעיון ועכ"פ בבקיאיות ב. לעשות מתורות תפילות - להתפלל על התורה הן ע"י אמירת תפילות של מוהרנ"ת הן בהתבודדות בשפתוך האישית. ג. לילך עם התורה - לקשר את חיי היום יום אל התורה.

למלוא כל האופק נראות בתיה של העיירה הקטנה. בתים דו קומתיים מקורות ברעפים אדומים. חצרות, ותרנגולות המסתובבות חופשי משלימות את מרחביה של העיירה. במרכז העיר מיתמר ועומד בגאון בית הכנסת המרכזי של העיר, מפאר בקיומו את כל העיירה, ומשליך את צילו ההדור על בתיה הנמוכים של העיירה, הבנויות סביב לו בסדר מופתי. אנשים יוצאים מידי יום לעבודתם ויגיע כפם, עקרות בית צנועות עומדות בחצרות משוחחות להן בהנאה. ילדים רצים ושבים מביתם לבית תלמודם וחוזר חלילה. עיירה ככל העיירות באותה תקופה, בית הכנסת העירוני מלא מהיושבים, תלמידי החכמים שיושבים על התורה והעבודה. מאידך, גם כאלו שממלאים בחריצות את הקללה של אדם הראשון 'בויעת אפיך תאכל לחם' עולם כמנהגו נוהג.

בטבורה של עיר, עומדת לה בית אחד לעובר בחוץ נראית היא ככל חברותיה שסביבה. אדם מן השורה לא יבחין שיש כאן משהו מיוחד, אבל אם רק נציץ לרגע בפנים, נגלה שכאן עצר כל העולם מלכת. כל הבלי העולם הזה, שטורדים ומטרידים את כל בני העולם, ממשיך בדרכו ופוסח על בית זה. כאן אין לו שום דריסת רגל כל שהו, בראש השולחן יושב ראש בני ישראל, צדיק הדור והדרו, רבינו הנחל נובע מקור חכמה מסביב לו, עומדים באימה תלמידי הנאמנים, דרוכים לכל הגה היוצאת מפי קודש הקדשים, שותפים במלחמתו הכבירה וכבידה כל כך, לתקן עולם במלכות שד-י.

מסביב לשולחן העץ ההדור עומדים החיילים המסורים בכיסופים והשתוקקות, פיהם ממלמל תחינה ובקשה לפני בורא כל עולמים, שיהיה השעה שעת רחמים ועת רצון מלפניו לזכות את בני העולם, נשמות ישראל המתמודדים מול ייצרם, נפשות החלושות של הדור האחרון, שהניסיונות והחלישות הדעת משתוללות כל כוחם. האם גם עכשיו נזכה לשמוע מפה קדשו עצה, נתיב, ודרך חדשה בעבודת בוראנו, שיסייענו בעבודת השם, ויעמוד לעזר לכל אחד מישראל לטובתו הניצחית?

ליבם מחסיר פעימה כשהמצביא הגדול רבינו פותח את פיו בחכמה, ומגלה להם את המוטל עליהם ועל כל הרוצה לגשת אל הקודש לעשות בזה העולם "דיבר עימנו כמה פעמים שרצונו חזק מאד שגלך עם התורות שגילה ודיבר כמה פעמים מזה אשרי שיאחז בזה" (שיחות הר"ן רצו).

התלמיד הגדול העומד מוכן על משמרתו כחייל דרוך, יוצק באותיות של אש את אותו מעמד נשגב. "דיבר עימנו כמה פעמים" לא פעם אחת, שגם זה מספיק כבר לחסיד נאמן כדי לקיים רצון קדשו של רבו... כמה פעמים.

"שרצונו חזק" וכי יש לנו צל צילו של מושג מזה רצון של רבינו שאמר שהוא עצמו אין לו מה לעשות בזה העולם, וכל

ארי במסתרים

לדמותו של החסיד המופלא
רבי אריה לייב שפירא זצ"ל

א. בארי

קווים זעירין לתואר דמותו של החסיד
המופלא רבי אריה לייב שפירא זצ"ל
אחד ומיוחד מההולכים והמתעמקים
בתורותיו של רבינו הק'

"אם רוצים טעם אמיתי ברבינו ז"ל - רק אם לומדים התורה על כל המסתעף"

כשפניו אל הרי הגליל, סמוך ונראה אל ציון הרשב"י, שם התבודד עם קונו מבוקר ועד ערב ועסק בלימוד ובתפילות, כשהוא מנותק לחלוטין מכל חיזו ורחשי דהאי עלמא.

ואמנם כאמור כל הליכותיו בקודש ועבודותיו הנשגבים היו טמירים ונעלמים אפופים בהצנע לכת שאין בנמצא כדוגמתו, כאילו מציאותו בטלה ואינה קיימת כלל, ולא רק בעיניו אלא אף למראה עיני הבריות.

יחיד בדורו היה ר' לייב ז"ל בהתבודדותו הרצופות, עד שאף אחיו הגדול החסיד המופלג רבי שמואל שפירא זצ"ל שבעצמו בילה ימים ולילות בשדות, הפליא את הדבר ושח ואמר: "אזא מתבודד ויא ר' לייב, איז נישט גיווען אלנעגע צייט" [-] כזה מתבודד כדוגמת ר' לייב לא היה הרבה זמן].

יש לציין שמבין היחידים שהכירו ברום ערכו היה אחיו רבי שמואל זצ"ל, מי שעל ידו זכה להתקרב לאורו של רבינו הקדוש, ועל אף שמטבעו אחז תמיד בפלך השתיקה התבטא עליו בביטויים מופלגים ביותר, ובאחד ממכתביו כותב אודות אחיו ר' לייב ז"ל: "...אבל אח יש לי ת"ל שהוא צדיק באמת ועובד ה' באמת"...

על התמימות והפשיטות שהיה לר' לייב ז"ל בקיום כל דבר ועצה מקטן ועד גדול של רבינו הקדוש מסופר נפלאות, כל ענין נעשה מתוך ביטול גמור ומושלם. גם בדברים שרק מעטים

דמות פלאית היתה דמותו של החסיד רבי אריה לייב שפירא זצ"ל, סוד חייו לא נחשפו מעולם, ועל אף שהיה יוצא ונכנס בין הבריות ועוסק ומתעסק במעשי חסד קירוב והטבה רבים ומגוונים, מהותו נותרה חתומה. שביליו במים רבים ועקבותיו לא נודעו.

מאנשיו הנבחרים של הבעל תפילה היה ר' לייב ז"ל, שנמשך אחריו כבר מימי נעוריו כאבן שואבת כשהוא זונח כל חמודי תבל ופורש אל מחוץ לשוב, ועסק יומם ולילה בעבודת הבורא יתברך בתורה ובתפילה ובשירות ותשבחות, והיה דבוק כל ימיו בתכלית האמתית להתקרב אליו יתברך.

חידוש היה ר' לייב ז"ל בעבודת ההתבודדות. רוב היום בילה בין עצי היער ביחה בינו לבין קונו. היה זה דבר שבשגרה, לאחר תפילת שחרית כוותיקין

במתניות בכח ובנעימות, שקדמה לה שעות עבודת קימת ואמירת חצות התבודדות ולימוד שיעורים כסדרן כהכנה לתפילה, היה יוצא יחד עם בני חבורה להתבודדות מחוץ לשוב ביערות מוצא סביבות ירושלים.

לאחר טעימה קלה כמין פת שחרית, היו מתקבצים סביבו והיה משיח שיחת חברים מענין עצת ההתבודדות מרחיב מעט בדיבורי התחזקות, ואזי כל אחד היה פונה לשבילו, בעוד שלאחר כשעה תמימה היו שבים בני החבורה העירה, ר' לייב ז"ל נותר לבלות בשדה עד לשעות הערב המאוחרות, רק עם דמדומי חמה היה מסרך רגליו בדרך לא דרך ושב אל מעונו.

מעט לעת היה אוסף מעט את מטלטליו

עמדו בנסיון, היה הוא בזה גיבור כארי.
מבלי לנטות ימין ושמאל.

כך גם בקיום אדיר חפצו הגדול של רבינו הק', שהביע בריבוי שיחותיו לפני אנשיו את משאלתו הגדולה שילכו עם תורתו, שיהגו ויעמיקו בה, וכל עבודתם מבוקק ועד ערב תהיה לאורה, התהלך ר' לייב ז"ל ועסק בכך בכל לבו ונפשו ומוחו ורמ"ח אבריו.

שעות רבות וארוכות ישב ושקד על התורה שבחר לילך עמה, כאשר כל מעייניו ושרעפי מחשבותיו היו אדוקים בהשגות וקשרי התורה. אופן לימודו זה היה ניכר כשהיה מוסר שיעורים בספרי רבינו הק', היה מקיף את הנושא הנלמד מכל צדדיו יורד לעומק המושג ומבארו באר היטב עד שהיו הדברים שמחים ומאירים כנתינתם.

עדות על דרך לימודו נשמע מפי מיודעו וידידו הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין ז"ל, מאותה תקופת זמן שהיתה להם קביעות ללימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון: "לימודו את ספרי רבינו ז"ל היה בעמל ויגיעה רבה על מראה מקום ומקום, כשלמד תורה בליקוטי מוהר"ן היה זה במלוא החריפות ודקות העיון, כשהוא מעמיק מדקדק ומחשבן כדרך שלומדים מהרש"א וכדו', היה מכונס בכל החושים בעומק קשרי התורה והמאמה, כשלימודו ושיעוריו היו מתוך חיות והתחדשות מתמדת".

ואת דרכו זו, לא שמר ר' אריה לייב לעצמו, אלא כדרכם של אנשי הבעל תפילה הוא נספך וייחל להנחיל ולגלות את האוצרות הללו לעם סגולה.

לשם כך כיתת רגליו כפשוטו, וערך נסיעות תכופות וביקר בערי ובמושבות ארץ הקודש, ואף הפליג מספר פעמים למרחקים אל מדינות חו"ל, כשהוא מקבץ נפשות ומטעימם מנופת צוף עמקות תורת רבינו הק'. ומפאת שהיה נאה מקיים היה נאה דורש והיו דבריו נשמעים בכל מקום ועושים פירות, ורבים משומעי לקחו נפתח לבם ונכנסו ללימוד הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן בהבנה ובעמקות.

וביותר השפיע על הנלווים הקרובים אליו ולזרעו אחריו, אותם המריץ ללא הרף לתת את הלב ולשקוד הרבה על דלתי תורות של רבינו הק', שרק בהם ראה את הדרך חיים להתקרבות אמתית אליו ולדעתו הק'.

וכך אנו מוצאים אותו כותב בדברי הדרכה לבנו יקירו רבי נתן שליט"א, עוד בימי בחורתו בהיותו מסתופף בנחלת

שעות רבות

וארוכות

ישב ושקד

על התורה

שבחר לילך

עמה, כאשר

כל מעייניו

ושרעפי

מחשבותיו

היו אדוקים

בהשגות

וקשרי

התורה. אופן

לימודו זה

היה ניכר

כשהיה מוסר

שיעורים

בספרי רבינו

הק'

בית ה' בישיבת ברסלב בבני ברק:

...וגם מה ששאלת מה זה לימוד בעיון, בגמרא הפירוש ללמוד עם המפרשים, וגם מה שלומדים יהיה לאט ולהתעמק בהגמרא ובפירושי. ובליקוטי מוהר"ן הוא הכוונה ללמוד לאט ולהבין כל דבר על הוריו, וגם עם המפרשים על הליקוטי מוהר"ן..."

ובמכתב אחר מאריך יותר בביאור דרכי הלימוד בספרי רבינו הק', וממנה נחשף מעט מצפונות הליכותיו, כיצד היה דבוק ומתהלך עם התורות שהגה בהם:

... בני היקר שמחת ללבי, הבנתי מדברך שהרבי ז"ל 'איז איין גיבאקן אין דיין הארץ' [-אפוי בלבך] ואני שמח על זה מאד. והייתי מרוצה מאד את תתחיל ללמוד כל תורה מליקוטי מוהר"ן על הסדר עם כל הפירושים.

ואולי תעשה כמו שאני עושה, הנה אני לומד לפי הסדר, עכשיו הוא פרשת אמור והתחלתי תורה ב' אמור אל הכהנים' ועכשיו אני באמצע הליקוטי הלכות שעל התורה הנ"ל, וזה לא הפעם הראשון שאני לומד ככה, וממילא כשאני לומד תורה אני זוכר הפירושים, ומה אגיד לך שזהו טעם אחר לגמרי...

ותמיד כשאני הולך בדרך או נוסע או בשעת אכילה אני חושב בהתורה עם הפירושים וה' עוזר לי לחדש הרבה בזה...

כתבתי לך כל הנ"ל למען תדע כי אם רוצים טעם אמיתי ברבינו ז"ל, רק אם לומדים התורה עם כל המסתעף לזה.

ואשריך בני אם תתרגל לזה.

שני הכתרים הקדושים הללו שנתעטר בהם החסיד המופלא ר' לייב שפירא ז"ל, כתר התורה ההליכה עם התורות בשקידה עצומה בעיון ובעמקות, וכתר התפילה ההתבודדות בשדות וביערות ימים ושעות ארוכות, האירו זה את זה והשלימו את טוהר ותואר נפשו הרוממה, ומהם תוצאות חיים לכלל מעלותיו הנשגבות, ובעיקר לאמונתו והשגתו ברוממות רבינו הק', ולדבקותו היוקדת באהבה עד כלות הנפש לראש בני ישראל הנחל נובע מקור חכמה זיע"א.

ההולכים בתורת ה'

סיפורי חיים שחוו ההולכים בהליכתם עם התורה הזמנית

"נס גלוי"

ממחיש ומחזק את הסגולות הנפלאות בלימוד וההליכה עם התורות של רביה"ק

והם מסוגלים מאוד גם בענייני הגוף לכל מאורע ותלאה שעובר על האדם...
וכאשר שמעתי בזה כמה מעשיות מאנ"ש (תפארת הליקוטים)

מהשיחת החברים שזה בוודאי יא דא...

לכבוד הארגון הנפלא "תמימי דרך" והמוציאים לאור את הגליון הנפלא "אתהלך", שלום רב.

עברו כמה שבועות, ובחנוכה שוב פגשתי את אותו חבר, והוא סיפר לי את סיפורו:

"בתקופה האחרונה, עברתי תקופה מאד קשה בחיי, מחד היה לי בבית סיבוך רפואי כלשהי, ועוד ניסינו בכל הכח לציית לרבינו ז"ל ולא ללכת לרופאים ותרופותיהם, ומאידך נפלתי למצב כספי קשה, אחד הנושים עשה לי עיקול על הבנק, ומשנהו פנה למשרד של עורך דין שיתחיל מהלך של הוצאה לפועל, ואם לא היה די בכל אלה היה לי משהו שידעתי במאת האחוזים שרצון ה' הוא שאני אעשה משהו, ושוב ושוב לא הצלחתי להתגבר על יצרי ולעשות זאת, ועל כל אלו התפללתי הרבה ולא ראיתי שיש שינוי של ממש.

"ובדיוק בתקופה כזו, כאשר דיברנו אז על ההליכה עם תורה, חשבתי לעצמי - רבינו נותן לך פתרונות, המוסתר וטמון בתורתו, מדוע לא תנסה לנחש מה הן, אתה לא מתחיל למצוא את המצבים שלך בהם?! החלטתי שאעשה את האתערותא דלתתא והשם בטח יעזור לי, שאזכה עכשיו במצב כזה ללכת עם תורה ולמצוא את הדרך איך על ידה לפתור את כל הבעיות שלי".

"התחלתי ללמוד את תורה ל"ג, חזרתי עליה כמה פעמים, ואפי' אמרתי את התפילה שעליה, והרגשתי כ"כ לא קשור למה שכתוב שם, לא הבנתי איך קשור סעיף אחד למשנהו, אך בכל זאת

ראשית רציתי להודות לכם על הגליון המהודר שהנכם מגישים, שעוזר מאד להכנס להעבודה החשובה וההכרחית - 'ללכת עם התורות'.

רציתי לספר לכם, שאחרי שהוצאתם לאור את הגליון הקודם - הגליון הראשון, מיד בראשית ההליכה עם תורה ל"ג, דיברנו יחד כמה חברים בבית המדרש שעל שם רבינו הק', ואחד החברים הזכיר את הסיפור שהיה בחוברת - ובה סיפר אחד מאנ"ש איך הוא הלך עם תורה ס"ה גם בשניות קשות מאד כאשר הוא הפסיד טיסה. ותוך כדי השיחת חברים התאנח אותו חבר ואמר: "איך זוכים ללכת ככה עם תורה שלא רק בבית הכנסת אני יזכור שיש תורה ל"ג", "לא רק בהתבודדות מאירה אני אתבודד על העצות שרבינו אומר, אלא גם כאשר עובר דברים קשים אני אהיה קשור לתורה ואבין על פיה איך להתנהג בכל דבר", "איי איי איך מכניסים דעת זו מהמח אל הלב - הימים והמידות!?"

וכל כל החברים שנכחו שם הסכימו עימו, שאמנם אין לנו שום עיצה איך לקיים זאת, אבל זה בטוח שאם רבינו אכן ציווה עלינו, בוודאי אפשר לקיים, ואכן בדיוק זה גם ראינו בסיפור שהבאתם, שאכן יש ויש אנשים שחיים כך על פי תורתו הקדושים של רבינו הקדוש, וברצון נחושה יצאנו

ולאט לאט
התחלתי
פשוט להבין
את השפה
שרבינו מדבר
אילו שם,
הבנתי שאני
עכשיו במצב
של "ימי רע",
והעבודה
שלו היא
למצוא את
ה"ימי טוב"
המוחבאים
כאן אצלו...

בימים אלו
ממש קרה
לי ניסים
מעל לדרך
הטבע, הבעיה
הרפואית
לא רק
שהסתלקה,
אלא שנתהפך
לי לימי טוב
ממש, ושני
הנושים
שהזכרתי
פשוט
החליטו
לוותר לי על
כתשעים אחוז
מהסכומים
שהייתי חייב
להם!!! ממש
נס חנוכה

היצר הרע לשלוט עלי הוא על ידי שהוא שכנע אותי שאני ממילא לא יוכל להתגבר עלי, - שהוא הכניס לי לראש שאני נמצא בימי רע, ואכן מאז כבר היה לי הרבה יותר קל להתגבר עליו.

"הרגשתי כזה אור, עד שאין לי מילים אחרות לתאר את המצב בו אני נמצא, מהפסוק "גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה".

"עדיין הרגשתי מה שאחד מאנ"ש בזמן מוהרנ"ת אמר שרבינו שהוא רבי לרוחניות אבל לא לגשמיות, אכן כל הבעיות הרוחניות הפכו לטוב, אבל מה עם הגשמיות, האם רבינו רק רוצה שאני ירגיש קרוב לה' בתוך הקשיים ולא להפטר מהם!?"

"המשכתי ללמוד את ההלכות, הגעתי להלכות הלוואה הלכה ה', ושמה כבר באמת הרגשתי שר' נתן מדבר בדיוק אלי, אך בהתחלה לא הבנתי מה קשור כל העניין של הגשמיות בהתורה, שהברכה והשפע של כסף תלוי בהימי טוב והימי רע, הרי בפשטות רבינו מדבר על מצבים קשים עם היצר הרע ברוחניות ולא בגשמיות? התבוננתי קצת בהתורה, ואז נפתח לי ההבנה, שרבינו מביא את הפסוק ואתה מחיה את כולם, והרי יש כלל מר' אברהם בן ר' נחמן שאין מקרא יוצא מידי פשוט, אם כן הרי גם בגשמיות ה' מחיה את כולם, ולפי"ז יוצא מזה שכל השפע גם הגשמי תלוי בדבר זה כמה שהוא יבין שה' נמצא עימו בכל מצב, ושתמיד ה' אוהב אותה, ולא משנה כמה הוא רחוק מה'.

"ואז בימים אלו ממש קרה לי ניסים מעל לדרך הטבע, הבעיה הרפואית לא רק שהסתלקה, אלא שנתהפך לי לימי טוב ממש [ונמובן שאני לא יכול לפרט], ושני הנושים שהזכרתי פשוט החליטו לוותר לי על כתשעים אחוז מהסכומים שהייתי חייב להם!!! ממש נס חנוכה, אני צריך לקבל על עצמי שגם באלוקים אהלל דבר.

אותו חבר סיים את השיחה עם המיילים: התקיים אצלי מה שר' אברהם ב"ר נחמן כותב בהקדמה, שהלימוד בתורתו הק' נותנים חיים גשמיים ג"כ, עד שפשוט אפשר לומר: "אין שום אדמור"ר חי ועוזר כמו רבינו הקדוש, מי האיש החפץ חיים יפנה אל אותו איש החי ומחיה את כל העולם".

עכשיו גם הבנתי מדוע מוהרנ"ת בתפילה על תורה זו מאריך כ"כ על העניין שהצדיק הוא במיתתו יותר מבחייו.

אני רק יכול לאחל לכם שתזכו לזכות את כל אנשי שלומינו להתקרב לרבינו מחדש על ידי חיפוש תורתו הצפונה שיגלו "את האור כי טוב הוא", ובזכות זה נזכה בקרוב לגילוי השלום הנפלא בעולם וגר זאב עם כבש וימלא הארץ דעה כמים לים מכסים במהרה בימינו אמן.

התעקשתי, לקחתי את החוברת של תמימי דרך, חזרתי שוב על התורה, והתחלתי ללמוד את ההלכות הקצרות שעליה המובאים שם, ולאט לאט התחלתי פשוט להבין את השפה שרבינו מדבר אילי שם, הבנתי שאני עכשיו במצב של "ימי רע", והעבודה שלי היא למצוא את ה"ימי טוב" המוחבאים כאן אצלי... התחלתי להתבודד על כל חלקי המאמר שרבינו מדבר שם"

"ותוך כדי שיחתי לה' עלה במוחי שאלה בהתורה שלא נתנה לי מנוח, האיך רבינו רוצה בעת שאני מרגיש שאני נמצא בכרך גדול של רומי ומחפש עיצות האיך למצוא שם את ה' והעצה היחידה הוא הוא לכפות את היצר הרע, ועי"ז אני אתחיל לראות את האותיות המוחבאים שם, הרי זה עצמו הוא חלק מהבעיה שלי שאני לא רואה שיש לי טיפת כח להתגבר על יצרי, ולכופף את לבבי גם בדברים שבדעת ברור לי שאני חייב לא לשמוע ליצר הרע, האמנם נפל פיתא בכירא?! האם עד שלא אתגבר על יצרי אין לי סיכוי להרגיש קרוב לה' במצב הנוכחי!?"

"המשכתי ללמוד את ההלכות ובפרט שזה היה קרוב לחנוכה למדתי את ההלכות חנוכה הלכה ג' שבנויה על תורה ל"ג, אך לא הבנתי מדוע מוהרנ"ת מכניס שם בסיכום התורה בתחילת ההלכה את המילים "אין שום יאוש בעולם כלל", הרי צריך לכפות את היצר ורק ככה אפשר למצוא שם את ה'? המשכתי ללמוד, ואז נפל לי האסימון - "בלי הצדיק שזכה לכפות את יצרו בתכלית השלימות, וגילה בעולם את התורות האלו התורה הצפונה ששם מתגלה האהבה שבדעת, אין לי שום סיכוי, אני לא יכול למצוא כאן את ה' שכ"כ מסתתר ממני, אני לא יכול לעלות ממדרגה למדרגה, וממילא אני לא יכול לצאת מהלשונות העכו"ם שאני כלוא בהם".

"אבל ע"י לימוד תורותיו הצפונות של הצדיק הצפון הזה, אני יגלה שבאמת תמיד יש אהבה שבדעת גם כאשר נראה לי שאין לי כלום עם ה', ואני כבר לא מרגיש בן שלו, ואיני רואה שאני מצליח לעמוד בצמצומים שהוא קבע שעל פיהם הוא אוהב אותנו, ועל האהבה הזאת שום דבר לא יכול להסתיי, אם כן אין בעצם כזה דבר ימי רע, ולכן נקרא היצר הרע ימי רע, כי הוא עובד עלינו ומייצר דמיון כאילו יש ריחוק מה' שה' כבר לא אוהב אותנו וממילא כבר לא מחכה שנשוב בתשובה שלימה"

"אבל מי שמקורב להצדיק הזה הימי רע פשוט לא קיימים אם הוא מסתכל עליהם בצורה הנכונה, (ואז ראיתי בהעלון של לטייל בתורתו שהוא מסביר שהצדיק לבד בלי הקשיים שלנו הוא גם לא מושלם שהוא רק אהבה שבכח בלי הפועל שקורה דווקא ע"י הצמצומים והיצר הרע המגושם), ורק ככה נוכל להתגבר על אותו יצר הרע, ובאמת ראיתי שכל הכח של

מאורי הדרכים

מפעל עיון הנחל

ראיון עם מפעל עיון הנחל המלווה את 'התורה הזמנית' בהחדרת לימוד העיון בתורות רבינו הפועלת למעלה מעשור בקרב בחורי הישיבות

נחמן לרנר

הבחורים דחסידי כוסה
שני
"מורשת הנחל"
עורך ירושלים חב"א
ומאירק

"עיון הנחל"
שאלות וקושיות בתורה הזמנית
ליקוטי מוהר"ן תורה י"ה קמ"א
גליון ע"ז
אייר - סיון תשס"א

נבנות הבחורים דחסידי כוסה
שני
"מורשת הנחל"
עורך ירושלים חב"א

קובץ "עיון הנחל"
שאלות וקושיות בתורה הזמנית
תורה ל"ד ליקוטי מוהר"ן ח"א
גליון י'
תמוז - אב תשס"ח

נבנות הבחורים דחסידי כוסה
שני
"מורשת הנחל"
עורך ירושלים חב"א

התורה הזמנית
תורה ל"ג ליקו"א
שבט - אדר תשע"ב

לדעת את התורה!

התורה הזמנית בבני הנעורים

פניתי להרה"ח ר' עמרם יוסף הורביץ זצ"ל שלבו היה ער לכל עניני רבינו וזמן מה לפני זה היה מוסר שיעורים בליקוטי מוהר"ן בעיון בפני בחירי הבחורים ב"מורשת הנחל", ר' עמרם שתחת בעלותו הייתה מפעל ההדפסה "קרן ר' ישראל דב אודסר" נרתם לזה בכל לב והודיע שעל כל מבחן שעושים על התורה אפשר לבחור כל ספר מספרי רבינו בהוצאת ה"קרן"!!!, וכך התחלנו לעסוק בתורה ד' כאשר "מורשת הנחל" יסדו סדר לימוד מיוחד לכך בשבתות ובמוציאהם, וכך כלל הבחורים מצטרפים ללימוד התורה, מורשת הנחל דואגים עד היום עבור כל הפרויקט להחדרת לימוד ליקוטי מוהר"ן בין הבחורים, בנוסף על פעילותיהם הכבירות בהחדרת ערכי רבינו בין בני הנעורים.

שעת צהריים בחדרו של בחור בפנימייה הישיבתית נשלחתי להעביר לו חבילה מהבית וככה הגעתי לחדרו הוא פותח את ארונו ולמול עיני מזדקרים סט של כמעט כל ספרי רבינו כולל ליקוטי הלכות אוצר היראה וליקוטי מוהר"ן עם פירוש נעימות נצח התפלאתי מנין לבחור ספרייה כה עשירה שאינו מבייש חסיד ברסלב בגיל העמידה? לתמיהתי ענה באופן פשוט ביותר "תורה הזמנית" זה הסוד, עתה גברה תמיהתי שבעתיים הן תורה הזמנית זה סדר לימוד של תורה מסוימת בליקוטי מוהר"ן ואיך מגיעים דרכו לכזה כמות של ספרים אך ידידי לא עונה לי מיד אלא חייך חיוך צופן סוד עיון הנחל וגולל בפני את הסיפור המופלא של מיזם עיון הנחל אותו הכיר בחבורות הבחורים מורשת הנחל לאחר דבריו לא הססתי ופניתי מיד להרה"ח ר' שמואל אנגל ר"מ ב"שיב"ג מתיבתא ברסלב ומי שעומד כיום מאחורי הפרויקט לשמע ממנו על הסוד הנפלא ששמה עיון הנחל.

ראשית שאלנו את ר' שמואל איך הכל התחיל?

ר' שמואל בתגובה חוזר איתנו אחרנית אל לפני 20 שנה עת עמד על התורה הזמנית אגודת 'מקור חכמה' אותו ניהל הר"ר יהודה לייב פראנק הי"ו כאשר כלל אנ"ש עסקו ב"תורה הזמנית" ולאחר מכן העלו על הכתב פרי חידושם על התורה כל איש לפי מידתו, ובאו בדפוס באכסניה ראויה לשמה - קובץ "מקור חכמה" אך בשל מסיבות שונות הופסק עם הזמן הוצאת הגיליון ועמו נגזזה גם תורה הזמנית הקבועה.

נסיתי לטכס עצה מה לעשות ואיך להמשיך לחבר את הבחורים אל 'תורה הזמנית' ועלה ברעיוני לעשות שאלות ותשובות על התורה עם הגרלות, העליתי את הרעיון בפני הנהלת "מורשת הנחל" ששו על כך כעל כל הון ואף לקחו על עצמם לטפל ולסדר את כל הדרוש, ראש החבורה ר' ראובן שיף הציע בכדי שדבר זה יהיה שווה לכל, כדאי לעשות שאלות פשוטות שכל אחד יוכל ללמוד ולהבין ובנוסף לכך שאלות בעיון עם הגרלה מיוחדת.

נרתם בכל לב.
ר' עמרם
הורביץ זצ"ל

מה הם סדר המבחנים?

וכך הם סדר הדברים לומדים תורה בליקוטי מוהר"ן היטיב כמה שבועות, ואח"כ מחלקים את קובץ שאלות החזרה והעיון על התורה שמחולקים לשני חלקים, ראשית חלק שאלות החזרה שמסכמים את כל חלקי התורה עם דגש בהבנת סדר התורה ובנינה, ובסוף שאלות לעיון שעליהן יש הגרלה מיוחדת, וגם מקום מיוחד לכתבת הערות וחידושים כאשר בהרבה פעמים אני רואה בחורים כל כך משקיעים בבחינות אני מרגיש חובה לכתוב להם חיזוק והערכה על השקעתם בספרי רבינו, ובדרך כלל זה בנוסף לסדרי הישיבה והסדרים הקבועים אותם שומרים באדיקות, דבר שממש מוציא אותי מהתפעלות בכל פעם מחדש כאשר הם טורחים ומוסיפים על ההתחייבויות שיש להם

להלן רשימות הבחורים שזכו בהגרלה שנערכה על תו' א' כ"ב תמוז תשס"ח	הבה"ח נתן אריה קרמר נ"י	הבה"ח נתן קוסטנטינו נ"י
הבה"ח יואל משה זונפר נ"י	ישיבת "ברסלב" ירושלים	ישיבת "שערי תורה"
ישיבת "שומרי החומות"	שזכה בס"ט ח"ח תורה עם ליקוטי הלכות	הבה"ח משה קלוגער נ"י
הבה"ח אלעזר אנגל נ"י	ישיבת "חיי משה"	ישיבת "תפארת התלמוד"
ישיבת "תפארת התלמוד"	הבה"ח יעקב יוסף אנשין נ"י	הבה"ח נחמן דרוק נ"י
ישיבת "ברסלב" ירושלים	ישיבת "ברסלב" ירושלים	ישיבת "ברסלב" ירושלים

שזכו בספרים: ביאור הליקוטים, שבחו של צדיק, ספר זמירות שבת, תהילים המפורא
נשגו בזאת ברכת יישר כח לכל הבחורים היקרים לומדי התורה הזמנית אשריכם נגודי כח חזק ואמנו
בברכה
המערכת

רשימת בחורים שזכו בהגרלה על התורה הזמנית בשנת תשס"ח

כבר את כל ספרי רבינו בהוצאת הקרן! מכיון שבחורים רוצים גם ספרים שיוכל לסייע להם בהבנת התורה, ביקשתי מהרה"ח ר' חיים מנחם קרמר שליט"א ממכון נחלת צבי אם יוכל לתרום גם הוא מספרו המכון, ר' חיים מנחם שלבו ער לכל דבר רבינו הסכים בחפץ לב וכיום אפשר להשלים את כל הסט של ליקוטי הלכות עם שלל ספרי רבינו.

אלו תגובות קיבלתם במהלך הזמן?

התגובות הגיעו מכל שכבות הציבור החל מזקני אנ"ש הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א שמאד נהנה מהעניין ואף נתן מספריו לעשות הגרלה לבחורים, הרה"ח ר' משה קרמר שנותן עד היום העידוד והדחף להוציא הקבצים, וכן הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א ועוד מגדולי אנשי שלומינו שליט"א כל אחד בהתבטאות אחרת בחשיבות ההליכה עם התורות כרצון רבינו "והיה רצונו חזק מאד שילכו עם תורתו" זה הרי לשון נדיר שרבינו מתבטא על העניין "אשרי מי שיאחז בזה" לא מוצאים הרבה התבטאויות כאלו, ואיך אפשר ללכת עם התורה לפני שלומדים אותה היטיב עם התפילה וההלכות כמה פעמים זה החלק הראשון שעל ידה אפשר לקיים התורה ולהתבודד עליה ולחשב כל סדר היום סביבה.

וכן מהאברכים שביקשו גם מיזם דומה שיסייע להם ללמוד את תורת רבינו, אך בעיקר אני שומע מהבחורים עד כמה זה הכניס אותם ללימוד התורה ונתן להם הצצה חדשה על ספרי רבינו וכמה וכמה אמרו לי שאת התורות שלמדו במסגרת "עיון הנחל" הם זוכרים יותר מעל כל תורה אחרת ואף בכל פעם שחוזרים על אותם תורות הם נזכרים במתיקות אותו חשו בעת לימודם את התורה במסגרת עיון הנחל ועל כן אצא בקריאה לכל הבחורים ואברכים הקוראים מאמר זה הצטרף ללגיונו של מלך לעסוק בתורת רבינו ועולמך תראה בחייך...

כדי ללכת עם תורות רבינו, בדרך כלל לא נותנים זמן אחרון מתי צריך להחזיר המבחן נותנים לבחור את הזמן והישוב הדעת לשבת עם ספר פתוח ולסכם היטיב את התורה ולהבינה על בורייה.

איך מסייעים לבחורים ללמוד ולהבין התורה?

היות והרבה בחורים לומדים בישיבות ששם אי אפשר לפרסם דבר רבינו ברמה (עדיין...) ואין שם ספרי רבינו אשר על כן אנו מוציאים עד היום עם תחילת לימוד 'התורה הזמנית' קובץ מיוחד הכולל בין השאר התורה עם התפילה וכמה מאמרי ליקוטי הלכות ומפרשי התורה, וגם הוספנו ביאור מיוחד מהרה"ח ר' משה קרמר שליט"א השווה לכל נפש שמסייע מאד בהבנת התורה, וזה לא נמצא אצל שאר הקובצים על התורה הזמנית, הבחורים מצטרפים ברוב שמחה לתורה הזמנית בלימוד התורה כמה פעמים ואח"כ עושים המבחן המסכם ברוב חווה כאשר לאחריה התורה נשאת ברור כשמלה ומסודר דבר דיבור על אופניו, וזוכים לקנות קניין נצחי וגם לקבל תשורה נאה את הספר מספרי רבינו אותם בחר.

אחרי עשיית המבחן יוצאים מבוררים היטיב בטיב התורה אותם לוקחים עימם כקניין ניצחי, כמו שהעידו 'אברכים' שרק אחרי עשיית המבחן הם קולטים את כל סדר ופרטי התורה. עם הזמן הבחורים כתבו חידושים שנתחדשו להם תוך כדי לימודם שהגיעו עם הזמן לכדי גיליון תקופתי היוצא מדי פעם "מעייני הנחל" בו מובאים גם מחידושים של זקני אנ"ש.

מאז התחלת לימוד התורה הבחורים התחילו להרגיש שספרי רבינו שייך אף להם וקיבלו חשק לעסק בכך, כשבתוך כך גם ממלאים אמתחותיהם בספרי רבינו עד שהגיעו אלי בחורים שיש להם

מעמד חלוקת פרסים בשיתוף ארגון תמימי דרך בי"ש לנבחני התורה הזמנית

מתוך מכתב של אחד מבני החבורה בלימוד התורה הזמנית – תשס"ט ובו חיזוקים והדרכות יקרות ללכת עם התורה

המכתב נכתב עפ"י תורה ל"ד שנלמד בשנת תשס"ט אך הוא שייך לכלליות הענין של ללכת תורה

ראשית כל אודה לכם מאוד על העלון הנפלא שהוצאת לאור, אשר זה גורם לחיזוק הלימוד בספה"ק ליקו"מ עי"ז לומדים יותר את התורה הזמנית להוציא מזה חידושין דאורייתא, וכן גורם יותר שיחת חברים ויותר קשר בין הבחורים.

חשבתי לומר שעפ"י תורה ל"ד התורה הזמנית [הנלמדת כעת בשנת תשס"ט] אפשר ללמוד איך ללכת עם תורה בליקו"מ ואיך לחיות עם זה, שזה הכוונה העיקרית של לימוד ליקו"מ בעיון, וזה מטרת לימוד התורה הזמנית

א. נקודת הצדיק: ללמוד תורה בליקו"מ, לא סתם ללמוד כי א"כ למד יקרא שם "נקודת הצדיק" אם רק לומדים בספר של איזה צדיק גדול, יקראו לזה "נקודת הספר", **אלא צריך להתקשר ולהתדבק בצדיק אשר חיבר את הספר, וא"כ לא מספיק ללמוד את זה רק בהבנה בעלמא, אלא בעיון למעשה מה הצדיק שהוא שורש נשמתו (כמובא בתורה ל"ד) דורש ממני שהרי אני ענף ממנו, א"כ מה רבינו הק' רוצה מנשמתו בתורה זו, מה הוא דורש ממני דייקא, ומה היוצא למעשה 'עבורי' מהתורה זו אשר עי"ז רבינו הק' ישיב אותי אל ה', ויעורר ליבי להשי"ת, זה נקודת הצדיק לקבל הנקודה ממש מהצדיק ולא רק מהספר, וזה עי" בתורתיו הקדושים עיון למעשה.**

ב. נקודת חב"ד: לקחת את התורה לדבר ולבאר ולפרש את זה ביחד עם החברים מה ה"למעשה" בתורה זו, כי בנקל יותר להוציא למעשה ולהבין דברים עי" חבורתא, כמו בגמ' שאז יותר מבינים כשאחד מסביר לשני, **כך בתורת הצדיק צריך לדבר עם החבר בענין התורה ולהוציא מזה למעשה ואז כל אחד יאיר את נקודתו שהצדיק האיר לנשמתו בתורה זו לחבירו.**

ג. נקודת עצמו: שיחה בינו לבין קונו, שזה הרי פשוט וברור שצריך לעשות אחרי כל תורה תפילה, שהרי רבינו הק' אמר לעשות מתורות תפילות, והנקודה כאן היא לפרש שיחתו לפני השי"ת מכל התורה את כל הארות שהצדיק האיר לנשמתו, ולבקש שנזכה לקיימם ונזכה להכלל בצדיק, ולקבל ממנו חיות, שהרי הוא שורשינו, **ופשוט שצריך כפשוטו לספר את כל התורה להשי"ת ולבקש עליה שנזכה שיאירו לנו**

העיינים מה רבינו הק' רוצה מאיתנו בתורה זו, וכן להודות לה' על אשר זכינו לכזו תורה גבוהה שיש לנו חלק בזה.

[ובדרך אפשר - אפשר לרמז בדברי הק' בתורה הנ"ל: לקשר את ליבו לנקודה השייך לליבו בעת הזאת" היינו בכל עת ועת לקשר - מה עכשיו רבינו הק' רוצה ממני עפ"י התורה שאני הולך עימה, מה עכשיו עלי לעשות בשביל להיכלל בצדיק ולהתקרב להשי"ת].

ריקוד אחר התבודדות

וכמובן שצריך לדעת שא"א בפעם אחת להתחיל לחיות עם התורה כל הזמן, ולנסות מיד לקשר כל דבר בחיי היום יום לתורה, אלא לאט לאט, ראשית צריך להתחיל ללמוד את התורה חזק, ואח"כ להתחיל להתפלל ע"ז ולאט לאט להכנס לתורה יותר ויותר... וכמובן שצריך שלהגיע שהתורה תאיר לנו באמת שע"ז צריך הרבה תפילות ובקשות, אבל ב"ה יש לנו הרבה לשמוח שלפחות אנו רוצים כאילו דברים אשר הרבה לא זוכים לזה.

והנה יש נפק"מ גדול שאפשר לראות בחוש בין מי שהולך עם תורה בליקו"מ, למי שהולך בלי תורה בליקו"מ, מי שלא הולך עם תורה, אזי כל יום אצלו הוא אותו דבר, כל שבת אות דבר, עוד פעם נט"י ואח"כ מודה אני וכו' מקוה וכו' תפילה, לימוד וכו' ואח"כ הולך לישון, וכך חוזר חלילה, וכמובן שבנתיים מרויח הרבה שעושה רצון ה' וזוכה לשכר בעוה"ב, אבל הדברים מתיישן אצלו, ואיך יוכל להתחדש למשל בשבת אחרי חמישים שבתות שזה אותו דבר, אבל אם הולכים עם תורה אז כל פעם הוא מלביש את השבת עפ"י התורה שהולך עימה כעת, וכל הקבלת שב"ק הוא בהתעוררות הלב עפ"י התורה, ויוצא שכל פעם הוא אדם שחי עם תורה של רבינו ממש, וגם בגיל שבעים יקח תורה ויחיה עימה כל היום, ואז הוא חי עם רבינו הק' כל הזמן אפי' בגיל מבוגר ולא רק בשעה שילמד ספרי רבינו.

ולסיכום הפירוש ללכת עם תורה, זה לא רק ללמוד את התורה בעיון, אלא לחיות עם זה כל היום, ההתבודדות עפ"י זה, כל הלימודים עפ"י זה, התפילות עפ"י זה, האכילה עפ"י תורה זו, כל הסדר הוא היום הוא מלביש עפ"י התורה זה נקרא 'ללכת עם התורה' - לחיות עם זה, לחיות עם רבינו הק' הוא פניו שכלו ונשמתו אשר זה מונח בתורות, וכשחי את זה כל הזמן הוא חי עם דעת רבינו הק' כל הזמן, ואז השורש שהוא הצדיק מאיר ומעורר את הענפים - אותנו - להשי"ת ויקרב אותנו להשי"ת שזה כל תכליתנו כאן בעוה"ז.

אולי אזכה במכתבי זה לעזור אחרים ולחזק אחרים בנקודה זו, אשר זה פשוט תענוג, זה תענוג לחיות כל הזמן עם התורה, וכל דבר קטן או כל מאורע מקשרים להתורה, זה חיים אחרים לגמרי, טועמיה חיים זכו!

כל מה שנכתב כאן כל אחד יודע, אבל כפי המבואר בתורה הנ"ל שכל הענין של שיחת חברים שהוא "פי ידבר חכמות והגות ליבי תבונות" צריך להכניס את הדיבורים ללב שבאמת נרצה את זה ונוציא את הענין לפועל, ולבוא לזה הוא ע"י שמדברים על הענין עוד פעם ועוד פעם אפי' שכבר יודעים כדי שיכנס ללב יותר.

ה' יעזור שבאמת יכנס ללב יותר, ויותר חזק הענין ללכת עם תורה, ויתחיל באמת עסק חזק בענין הנ"ל שכל אחד יתחיל בתורה כראוי וניהפך מרבינו הק', להיות איינגיבאקין אין הארץ בארץ רעבין אכי"ה.

אחד מבני החבורה

מכתב חיזוק מהרב החסיד ר' שמואל אנגל לאחד הבחורים

התרגשתי מאוד לראות את התשובות הנפלאות והסיכום הנפלא, והתשובות על השאלות בעיון הוהחידו"ת שכתבת, הכל בטוב טעם ודעת בשפה ברורה ונעימה, שפתים ישק משיב דברים נכוחים, וקראתי מש"כ כמה פעמים, ומאוד נהניתי איך שמע"כ קישר התורה לחנוכה ומצאת רמזים נפלאים בענין מה שצריך להניח למעלה מג' שצריך איתערותא דלתנא, וכן ביאר שעיקר אור האמת הוא התגלות ההשגחה והאמונה, וידוע מש"כ בזוהר אמונה איתקראת כד איתחבר בה אמת, שהם תרי רועין דלא מתפרשן אמת ואמונה, ואמונה היא בחי' תפילה ועי"ז תפילה זוכה לבנים ת"ח.

אשריך ואשריך חלקיך שזכית להרגיש את האור הגנוז בתורות הק' ומאיר לך אור האמת של הצדיק להתעורר לתורה ועבודת ה', חזק ואמץ להמשיך ביתר שאת וביתר עוז, ותזכה לחזות בנועם ה' אכ"ה.

מנאי ידיך מלב שמואל אנגל

מכתב מאחד הבחורים לומדי התורה הזמנית

לכבוד מערכת "עיון הנחל" שלום רב.

קודם כל רציתי להודות לכם על כל מה שאתם טורחים להכניס את לימוד העיון אצל בני הנעורים, וב"ה רואים בכל מוצ"ש כשלושים בחורים שיושבים ולומדים בזכותם תורת רבינו בעיון, וב"ה גם אני זכיתי הרבה פעמים לשמוע השיעורים, וגם הכנסת בי את הענין של "גייט מיט אתורה" שכידוע מר"ש הורביץ שזהו עיקר ההתקרבות לרביז"ל כמו שרואים במכתביו הק' ומביא שם שע"ז זוכים להגיע לשמירת הברית בתכלית השלימות, ומביא שם מר' מתתיהו מאומן שזכה ע"י שהלך בתורות רבינו לשמירת הברית בתכלית השלימות ועי"ז זוכה באמת להתקרבות אמיתי לרביז"ל, וכידוע שכל גדולתו של ראב"ן היה עי"ז שהלך עם תורות רבינו עם כל תורה זמן ארוך, וכל עבודתו היה על ידה, וב"ה שבזכותכם יש לי כבר שתי שנים וחצי כיסופין וגעגועים לדבר זה - לילך עם תורה, והיו תקופות שגם זכיתי קצת לדבר זה לילך עם תורה ואע"פ שלא זכיתי אף פעם לדבר זה בשלימות, אבל ב"ה בזכותכם אני יודע שיש דבר כזה, וב"ה שהיו לי כבר הרבה כיסופין וגעגועין לזה וגם זכיתי לילך קצת עם זה, ואני מחפש. אולי תוכלו לכתוב בעלון הבא גם קצת הדרכות לענין זה, איך לזכות ללימוד בעיון תורות רביז"ל, ומה זה בדיוק הדבר של "גייט מיט א תורה" וכן לכתוב קצת חשיבות ומעלת הדבר שזהו עיקר ההתקרבות האמיתית לרבינו ז"ל.

אחד מבחורי ישיבת ברסלב י-ם

חלק ממכתב של אחד ממייסדי מורשת הנחל

החיים והשלום יגיעו אל ידידי ומכובדי, כהן שדעתנו יפה ונתקיים בו הכתוב "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" מזה בן מזה הר"ר שמואל מרדכי הכהן בן להחסידי שבכהונה מוותיקי אנ"ש היקרים פה מפיק מרגליות הרה"ח ר' יצחק שבתי הכהן אנגל שליט"א.

האירו אל עבר פני הגיליות חד"ת אשר בשם "מעני הנחל" יקבנו, והם פרי ביכורים מהארות וקושיות שנתחדשו ע"י בחורי חמד דחבורתנו הק' "מורשת הנחל" ואשריו שזכה ונתגלגלה זכות ע"י זכאי שכמותו להנהיג את הלימוד הק' של ליקוטי מוהר"ן בדיבוק חבירים ללכת עם "תורה הזמנית" כרצון רביז"ל, זה למעלה משנה ומחצה שב"ה זכו לעבור בעיון על כמה וכמה תורה בעזה"י.

והיא פנינה מיוחדת הנוצצת בכתרה של "מורשת הנחל" ואקווה שיקויים הכתוב "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד" להגדיל ולהאדיר תורת הצדיק ויה"ר שיקויים כל ההבטחות והסגולות שהבטיחנו רביז"ל ע"י הלימוד בספה"ק זה, ובפרטיות השיחה המקובלת בשם ר' אהרן ליפיוועצקא ז"ל, שישאל את הר"ר נפתלי תלמיד רביז"ל, הרי שמעתם מפי רביז"ל אודות התגלות ביאת המשיח, הן זה אוהז? והשיב לו ר' נפתלי בזה"ל: לערנטי חאטש אסאך דעם רעבנס ספר, אזוי האב איך גיערט מפיו הק' אז רוב וועלט וועט אנעמען דעם ספר זאל מען זאך רעכטן אויף משיח [תרגום: האם לומד אתה הרבה ספר רביז"ל, כך שמעתי מפיו הק' כשרוב העולם יתקבל הספר אצלם שיתכוננו על משיח יה"ר שנזכה לזה בבי"א.

ועתה לקראת הלימוד בתורה ל"ד אכתוב כמה פרפאות ופירוים הרשומים אצל זה מכבר וכו' [עקב קוצר הגליון לא העתקנו כל המכתב]

ע"פ התורה הזאת נראה לי לרמז שספרי רביז"ל ומוהר"נ ז"ל מתכוונים כנגד הג' נקודות. ה"ליקוטי מוהר"ן" הוא הוא נקודת הצדיק, "ספר המידות" הוא נקודת חבה, כמו שידוע שיחת רביז"ל על הספר המידות "מיין ליבער הארציגער חבר מיין ליבע גיטרייער חבר האט דאס מיר גימאכט פאר אאיד" כמובא בהקדמה שם, ו"הסיפורי מעשיות" זה נקודת עצמו, כידוע מהרבה לשונות של הספר שמעורר את כ"א לחפש א"ע היכן הוא בעולם...

וכמו כן ה"ליקוטי הלכות הוא נקודת הצדיק שבו אנו רואים את גדלות רביז"ל והליקו"מ, "עלים לתרופה" זה נקודת החבר כמובן, וה"ליקוטי תפילות" שמה נתגלה נקודת עצמו.

הש"י יזכנו לבלות ימינו ושנותינו בלימוד וקיום תורתנו הק' ונזכה להתקרב להצדיקים האמיתיים ללמוד ספריהם ולקיים עצותיהם ולהתאבק באבק רגלי התלמידים לטוב לנו כל הימים.

החותם בברכה בלב ונפש חפצה לכבוד המתעסקים בתורת הצדיק

א.ל.פ.

ירושלים תובב"א

שיעור בתורה הזמנית

הולך בדרך תמים

הגיגי לב שהתחדשו בהליכה עם התורה

חיים אנשין

לא ישנא אותו, אבל זה לא הולך, אני כן שונא אותו, אני במחלוקת איתו... לא רוצה אותו.

חתרתי תוך כדי התבודדות בתורה וראיתי שיש אנשים ששואלים 'היכן אלקיך', ואם יש אנשים כאלו אז לפי קשרי התורה יש גם 'מאורעות' שאומרים היכן אלקיך, ולפי"ז הסיבה שאני במחלוקת עם אותו מאורע לא רק בגלל שהוא מייסר אותי כ"כ, אלא זה יותר לעומק הוא אומר לי היכן אלקיך... היכן ה' הטוב... ופה יש נקודה עדינה כשאדם עצוב ובעצם כועס על ה' [ראה שיחות הר"ן מב: עצבות הוא כמו מי שהוא בכעס וברגז כמו שמתרעם ומתלונן עליו יתברך חס ושלום על שאינו עושה לו רצונן] זאת אומרת 'אהבת ה' נפגמה בגלל המאורע הקשה הזה.

יוצא שלפי התורה אם אשיב למאורע שזועק היכן אלקיך, הפוך: ה' נמצא במקום שלך הוא יצר וברא את המאורע הזה, והוא מחיה אותו בכל רגע, וכמו שהוא מחיה אותי בכל רגע הוא מחיה אותך, רק במאורע שלך רבו הלבושים שאני לא מוצא אותו, אבל באמת ה' נמצא שמה והוא מחיה אותו.

ולפי"ז יוצא שאם אדם מאמין שבכל המאורעות שלו נמצא חיותו יתברך, אז הוא לא יהיה במחלוקת ושנאה כלפי המאורעות, כי שנאה ומחלוקת מגיעה בגלל שיש סוגי אנשים שלא משתווים בדיעות, זאת אומרת הלבושים משתנים אחד למשנהו, אך בעשיית השלום שתי אנשים מתרוממים מעל הלבושים ומסכימים להתפשר למען המטרה של השלום, כלומר אפי' שאכן יש ביניהם חילוקי דיעות אך למען המטרה של השלום הם מתעלים מעל הלבושים ומתגלה השלום והחיבור ביניהם.

אותו דבר כאן אמרתי לליבי: אכן המאורע הזה זה קשה ועצוב, ואתה כביכול שונא אותו, אבל ברגע שתגיד למאורע כמו שבי ובנשמת קיימת חיותו יתברך ואני רוצה לעשות רק רצונו, כמו כן גם במאורע נמצא חיותו יתברך שרוצה לעשות רצונו, אך לא רואים את זה כי רבו הלבושים, ונראה שכל אחד רוצה להרוס את השני, אני רוצה לסלק את הלבוש הרע, והלבוש הרע [המאורע הרע] רוצה להפיל אותי ולייסר אותי, א"כ אמרתי למאורע אכן הלבוש שלך מייסר אותי, אך בתוך הלבוש שלך קיימת חיותו יתברך, זאת אומרת מי שמחיה אותך זה ה', וכל הכוח שלך מגיע

שלום עם המאורעות הוא רק בהכרת במציאות ה' שיצר את המאורעות

סיפר לי ידיד: נקלעתי למאורע לא פשוטה, היה לי מאוד קשה זה ייסר אותי ברמה שכל היום הלכתי עצוב מזה, טוב מכיון שאני חסיד ברסלב והולך עם תורה ל"ג, פתחתי את התורה לחפש עצה לתרופה למצב שבו אני נמצא, בסעיף הראשון כבר כתוב שצריכים למצוא את ה' יתברך בכל המאורעות הטובים והרעים כאחד, ניסיתי להתחזק בדעתי שאכן ה' נמצא פה והוא עשה את כל המצב והמאורע שנקלעתי לזה, אך לא הרגשתי שזה עזר לי, אכן אני מאמין שה' עשה את זה אבל אני עדיין עצוב ועצוב מאוד, המשכתי את התורה והבנתי שמציאת ה' יתברך קשור ל'שלום' - להיות שלום במידותיו ובמאורעותיו, לא הבנתי הביאור לזה הרי מה קשר בין מציאת ה' לשלום במידותיו, אם היה כתוב 'אמונה בכל המצבים' אני מבין, אבל מה הקשר בין מציאת ה' בכל מקום לשלום עם המאורעות.

ידעתי שכדי למצוא ביאור לתורה ועוד למצוא עצה למצב שאני נמצא אני חייב להתבודד על זה, הלכתי לשדה, והתחלתי לפרש את שיחתי לפני ה' ע"פ התורה, וסיפרתי לו כל מה שעובר עלי במאורע, ואני מאמין ויודע שהוא נמצא פה והוא מחיה את המצב והוא ממלא כל עלמין וכו'... ותוך כדי השיחה והתפילה, התבהר לי שאני ממש 'שונא' את ה'מאורע' - אני כ"כ עצוב וכועס על מה שנגרם לי מהמאורע, אני במחלוקת איתו!!! לא רוצה להכיר אותו רק שיסתלק ממני לעומת שבא... והבנתי התחדדה שאני בעצם כל היום עצוב מזה, זאת אומרת המאורע גורם לשונא את מידותי... אני שונא וזעוף על עצמי... ובכך נגרם לי גם שבין אדם לחבירו לא במצב הכי שפיר... וכשבאתי לידי הבנה שהמאורעות הרעים הם בעצם קשור לשנאה ומחלוקת, עד שמתחילים לשונא את המידות שלי, א"כ לפי התורה כשאמצא את ה' בתוך כל הסיפור אז אתחיל 'לאהוב' את המאורע, והישועה תתחיל לבוא; נו... זה דבר הכי קשר 'לאהוב' את המאורעות שהם הימים הרעים, המשכתי להתפלל לה' שאני יאהוב את המאורע שאני

ולכאורה איזה שייכות יש לנו עם מדריגה של אהבה שבדעת, בפרט שאנו משוקעים כ"כ בתאוות ומידות הרעות המחולקות, אבל הן גדולותיו ונפלאותיו, שבגלל שהוא הגיע והעפיל למדריגה העליונה של אהבה שבדעת [הכהן הגדול מכל אחיו, ותורה יבקש מפייהו], לכן דייקא משם הוא מוריד לנו אורה וטובה לכל השקועים בימי הרע וכלשון התלמיד שידע לדרוש את התורה אחר ופנים:

פִּי עַל יְדֵי שְׁהַצְדִּיק הוּא גִבּוֹר כִּחַ שְׁכַפָּה אֶת יְצֵרוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה לְבָבוֹ בְּרִשּׁוֹתָיו וְקִשְׁרָה לְבָבוֹ לְדַעְתּוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה זָכָה שֶׁשִּׁבְּלוּ הַמְדוּת שִׁבְּלָב אֹרֶה הָאֱהָבָה שִׁבְּדַעַת, וְעַל יְדֵי זֶה זָכָה לְאֱהָבָה שִׁבְּדַעַת (פְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּסוּף הַמַּאמָר הַזֶּה), וּמְחַמֵּת זֶה דִּיּוּקָא הוּא יָכוֹל לְהַכְנִיעַ וְלְכַפּוֹת אֶת הַיָּמִי רַע, שֶׁשִּׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא רוֹאֶה וּמְסַתְּפֵל נוֹפֵל הָרַע וְנִתְגַּלֶּה הַטּוֹב, כִּי הָרַע נִתְבַּטֵּל נִגְדוֹ (ליקו"ה חנוכה ג).

זאת אומרת התלמיד שידע לדרוש את התורה גם מצד 'אחור' - הסדר ההפוך, דהיינו להבין ולהשכיל שע"י המדריגה עליונה של אהבה שבדעת [שבסדר של 'פנים' - הסדר הרגיל, זוכים לזה רק אחרי עבודות ויגיעות] נוכל להאיר גם לאלו שעדיין שקועים ברע ובימי הרע, זאת אומרת שאצלינו המשוקעים וכו' אנו צריכים להתחיל מהסדר הפוך - מאחור, מאהבה שבדעת כי רק בהארת אהבה שבדעת ניתן להאיר למי שמשוקע במדור הקליפות לאמר: שה' נמצא איתך אפי' במקומך, וזה אכן זוכים חסידי ברסלב בהתקשרותם לרביה"ק שמקבלים את אור של אהבה שבדעת, שהוא הקשר ואהבה לה' לא קשור לשום זמן, ולא משנה אם הצלחת או לא הצלחת יהיה מה שיהיה אני תמיד עם ה'.

הרע נתבלבל - בסוד השכרות של פורים

אַזִּי הָרַע נִתְבַּלְבֵּל.

י"ל מדוע הוא מתבלבל, [יש לציין שהלשון גם הובא בליקו"ה] - החכם והצדיק מדבר עם רמזים, כל הליקו"מ הוא רמזים לנו לעורר אותנו לעבודתו יתברך, ולכן בכל לשון ולשון יש כוונה עמוקה [כמובא בכלל השני].

נמשיל משל הידוע בספרים: המלך רצה לנסות את בנו האהוב ולשם כך שלח לו אנשים רעים וחטאים להכשיל אותו, אך הבן ידע שכל מה שקורה בארמון הוא מאת המלך והמלך שולח אותם, ולכן עשה הבן חשבון פשוט שבוודאי

מה', וגם הכוח לייסר אותי הוא מגיע מה', א"כ בוא נתעלה מעל הלבוש הרע, ושתינו נתאחד למען המטרה שמעל הלבושים - והוא ה' יתברך בעצמו.

וברגע שעושים שלום עם הלבוש הרע, 'הרע מתבלבל' הוא לא יודע מה תפקידו, הוא הגיע בשביל להזיק ולהצר את האדם, ופתאום כשמגלים שהוא בעצם שליח של ה' לעשות טוב לאדם הוא 'מתבלבל'.

זאת אומרת שעד בוא הגואל הלבושים יהיו, אך אם נעשה שלום עם מה שמחיה את הלבוש, ונתאחד עם משהו שגם אני וגם הלבוש רוצים והוא להדבק בה' יתברך, אז יבוא 'אור רב' מלעילא שיסיר את הלבוש הרע ויהיה רק טוב, ויה"ר שאכן שנמצא ה' בתוך כל מה שעובר עליו ונהיה שלום עם המאורעות ויבוא אור רב מלעילא ויסירו את כל הרע בעולם אכי"ה.

עבודת הרב הוא כסדר הרגיל, אך עבודת התלמיד מתחיל מהסדר ההפוך

אָמַר: אֵין מִי שְׁיִכַּל לְהִבִּין בְּהַסְפָּר (היינו בְּסִפְרֵי לְקוּטֵי מוֹהַר"ן) כִּי אִם מִי שְׁיִכַּל לִזְמַר כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה פְּנִימִים וְאַחֲרָיִם (שיחות הר"ן שפז):

יש לימוד התורה בסדר של 'פנים' שהוא לפי שלבי הסדר התורה בדרך הישר והרגיל, ולימוד 'אחור' של התורה הוא לימוד התורה מהסוף אל התחלה, ומתוך זה מבאר ראב"ן את הכלל הראשון, ויש להוסיף בפנימיות הענין, ש'פנים' הכוונה סדר המדריגות ממטה למעלה, שזה מדריגת הצדיק, ו'אחור' הוא סדר המדריגות מלמעלה למטה שזהו מדריגת התלמיד, ונרחיב: בתורה שלנו המטרה והיעד הוא להגיע לאהבה יתירה - אהבה שבדעת [ובתוכו כלול גם שלום הנפלא, תורה דעתיקא, וצדיקים הגנוזים], ולכן הצדיק הדומה למלאך ה' צבקות כפה את יצרו לגמרי ושיבר את הרע לגמרי כי "צריך שיהיה הגוף נקי ומעבד לגמרי מתאוות עד שממש יהיו יכולין להפכו ולראות שהוא נקי לגמרי מכל התאוות והמדות רעות, ולא נמצא בו שום שמץ וריח כלל משום תאוה ומדה רעה שבעולם. ורבינו זכרוננו לברכה היה מפושט לגמרי מכל התאוות והמדות רעות ולא נשאר בו שום שמץ כלל משום מדה רעה ושום תאוה בעולם" (חיי"מ רלד). ולכן זכה לגלות את הטוב בעמקי הרע, וזה נתעלה וזכה לשלימות השלימות באהבה שבדעת, כי עלה לשורש השורשים בראשית המחשבה בתחילת הבריאה וכו'.

הרי שהתורה הוא 'אור' והמצווה הוא 'נר', וכשמתבוננים בהמשך התורה אנו רואים שהוא אור שהיה בתחילת ששת ימי בראשית וגנוזו ה', שלא יינקו הרשעים ממנו, ובאור היה רואים מתחילת העולם ועד סוף העולם.

נמצא שהתורה שיתגלה לעתיד הוא ימשיך 'אור' גדול שיכולו לראות מתחילת העולם ועד סופו, ולפי קשרי התורה יוצא שענין ה'אור' והסתכלות הוא לראות את הימי טוב שבתוך הימי רע והלבושים וכו', לכן לעתיד לבוא יתגלה התורה של 'אור' שיתן לנו עינים לראות האיך כל העולם כולו הוא מלא אלקות וממילא גם החיות הכבש והזאב יעשו שלום ביניהם.

ונמצא לפי כל זה שהתורה של עכשיו - התורה הנגלה, הוא רק בגדר של 'נר מצווה' - אהבה שבימים, וכמו שפירש רש"י שם "שהאור מאיר לעולם תמיד כך התורה עומדת זכותה לעולם אל האדם וזכות מצוה לפי שעה כאור הנר", ואכן מצינו בתורה על מצוות תפילין ששם הליבש את ה' יתברך את אור ואהבתו, אך הוא עדיין בגדר של אהבה שבימים, שמאיר לפי שעה, ולעתיד יתגלה התורה של אור שהוא למעלה אפי' מלבושי המצוות וזה יתן אור והסתכלות על כל הבריאה לראות שהכל אלקות, כי הוא אור שמאיר לעולם תמיד.

ולפי"ז יוצא חיזוק נפלא ללכת עם התורה של רבינו הק', שכמו שבתורה ובמצוות, המצוה הוא 'נר' והתורה הוא 'אור', כן הדבר שאדם שמקורב לרבינו הק' ומקיים את עצותיו הקדושים, אזי הוא זוכה ל'נר' מהאור גדול של רביה"ק, ואכן חיינו משתנים וכו' וזוכים לתיקונים נפלאים, אך כשלומד והולך עם התורות של רביה"ק, עד שמתחיל לטעום את התורה הגנוזה והצפונה, הוא מקבל גם את ה'תורה אור' שהוא למעלה מנר שהוא מאיר לעולם, ואז יכול לזכות להיות מאותם אפויים בליבו של הצדיק הגדול, וכדברי הנוקבים של החסיד המופלא מוהר"ר שמשון ברסקי זיע"א:

כי באמת אם אינם יודעים דעתו הקדושה אפילו אם היו נקראים כמה שנים "ברסלבר חסיד" וגם יסעו לאומן אין שום ממש וכח בהתקרבות כי עיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הקדושה וכמבואר בליקו"מ סימן רנ"ה כי מאמונה לבד היינו כשמאמינים בהצדיק באמונה לבד בלא דעת יכולין ליפול וכשמאמינים בהצדיק עם דעת גם כן אזי אי אפשר ליפול (גבורות שמשון תרצ"ב מה).

אנשים אלו הם הגיעו ישירות מהמלך, א"כ המלך מנסה אותי דרך האנשים האלו, ובכך הוא התגבר עליהם. אך האנשים האלו לא ידעו שנשלחו בשביל המטרה של נסיון, הם חשבו שבאמת זה רצון המלך להכשיל את בנו, אך מיד שהבן עלה על המכוון הם 'התבלבלו', כי הם חשבו שהמלך באמת רוצה להכשיל אותו, אבל עכשיו שהבן עלה על הרצון הטמון בהם הם 'התבלבלו'.

הרע רוצה להרע ולהצר אותנו, הרע בעולם מגיע להכשיל את האדם, והרע מתלבש לפעמים באנשים ולפעמים בימי רע, ובמידות רעות. וכשהולכים עם תורה ל"ג אנו צריכים לעשות שלום עם איתם, זה נשמע קשה ומוזר מדוע לעשות שלום עם הרע הרי צריכים לבטל את הרע, ואכן כך מבואר בתורה שצריכים מקודם לבטל את הרע וכך עושים שלום עם הטוב הטמון בתוך הרע, וכך גם אוהבים את הטוב שנמצא בתוך הרע.

ולפי קשרי התורה יוצא שעשיית שלום עם המאורעות והמידות הוא בזה שאנו יודעים שה' הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, וכשיודעים זאת היטיב מפנימים ומקשרים את הלב לדעת שאכן כל מה שקורה הוא מאת ה', ולכן לא 'חולקים' על המאורעות אלא עושים 'שלום' איתם כי יודעים שזה מאת ה', וברגע שיודעים זאת היטיב 'הרע' נתבלבל' כי הוא הגיע למטרה להחטיא את האדם להכשיל אותו, ופתאום הוא מתוודע שהוא בכלל הגיע לדבר הכי הפוך ממה שהוא חשב - לגלות את ה' בעולם. ודוק.

ו'בלבול הרע' קשור לסוד השכרות בפורים המובא בתורה, שאז באמת מתגלה שכל 'הרע' הוא בעצם שליח מה', וניתן להשיג זאת רק כשאנו נמצאים בבלבול הדעת - שכרות [היפך ממשמעות כל התורה שצריך דעת - 'לדעת' שה' ממלא וכו' 'אהבה בדעתו' 'לקשר ליבו לדעתו'] כי כדי לגרום שהרע יתבלבל, גם הדעת שלנו שהוא עדיין נמצא תחת שליטת הרע צריך 'להתבלבל', כי השגה הזאת שנמשך להאדם כשהוא 'בדעתו' יכול לגרום יניקה לחיצונים וכו', וזוהי כוח שתכלית הידיעה דלא נדע.

תורה אור – שרואים את ה' מתחילת העולם ועוד סופו

וּנְקָרָא אֹר פְּמוֹ שְׁפָתַיב (מְשָׁלִי 0): וְתוֹרָה אֹר: יש להבין מהו התורה הצפונה והגנוזה שיתגלה לעתיד, ומה יש בכוחה לגרום שכולם ימשכו אחר השלום.

נפתח את הפסוק במלואו פִּי נֵר מְצָוָה וְתוֹרָה אֹר וגו',

מאורות נתן בעמקי הלכותיו

ביאורי עמקות דברי התורה החבויים בדרושי מוהרנ"ת

ישראל יצחק ברוין

במאמרינו הקודם התחלנו להביא את דרכו של ר' אברהם בן ר' נחמן בלימוד ספר "ליקוטי הלכות" [שהוא מוכרח מתוך דברי מוהרנ"ת עצמו], ותהילה לקל הגיע אלינו תגובות חמות ביותר וזכינו שהדברים התקבלו על לבות הלומדים והפליאו אותם גם גדולי וזקני אנ"ש שליט"א, ובעזרתו יתברך נמשיך במאמר זה לצעוד בעקבותיו, לנסות ולראות נקודות נוספות שידרכו אותנו איך לטייל בגן עדן עליון זה, והאיך נוכל אף אנו לדלות ממרחבי דבריו הקדושים, את האור הגנוז והצפון שם.

כך למדו תלמידי מוהרנ"ת את ה"ליקוטי הלכות"

בְּלִילָה צְעָקָתִי אֶפְשֶׁר מְאֹד פְּעָמִים לְעַצְמִי הַנְּהִיָּה פְּדַבֵּר הַגְּדוֹל אוֹ הַנְּשָׁמֵעַ כְּמֹהוּ [יום ג' בא תרל"ו].

מָה אָמַר לָכֵם אַחֵי וְרַעֲי, לָמָּה אָנּוּ יְשִׁנִּים מְטוֹב כְּזֶה שֶׁהַנְּחִיל לָנוּ הַשִּׁי"ת, ע"י רַבֵּנוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ הַק', וְאָנּוּ לְמַדְנּוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁב"ק הַתּוֹרָה וַיִּבֶן ה' אֶת הַצֶּלֶע וְעָלֶיהָ יֵשׁ הַלְכָה הַלְכוֹת חוֹבֵל בְּחִבְרוֹ הַלְכָה ג', וְיַתְעִינּוּ בָּהּ וְשֵׁם תִּרְאוּ גְדֻלַּת רַבֵּנוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ הַק' [ד' בשלח תרמ"ב].

אח"כ לְמַדְתִּי בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, בְּסִימָן ר"נ ואח"כ לְמַדְתִּי הַלְכָה עַל זֶה הַמַּאֲמָה בְּהַלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם הַלְכָה ב', וְשֵׁם הוּא תִּרְרַץ עַל כָּל מָה שֶׁעֹבֵר עַל הָאֲדָם [ג' בלק תרמ"ב].

ב"ה אָנּוּ מְקַרְבִּים לְבַעֲטָלִיר הָעוֹרָה, שֶׁכָּל הָעוֹלָם הָזֶה אֵינּוּ עוֹלָה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עֵינַי, וּמָה לָנוּ לְדַאֵג עַל הָרַע עֵינַי, פִּי יִשְׁוּעוֹת ה' כְּהֶרֶף עֵינַי. וּמָה אָמַר לָכֵם אַחֵי יְדִידִי, בְּיוֹם שַׁב"ק לְמַדְתִּי הַלְכוֹת תִּפְלִין הַלְכָה ה', עַל הַמַּעֲשֵׂה, וְאֶתְמוֹל ב"ה גְּמַרְתִּי אוֹתָהּ, וּמִמֶּשׁ תִּתְאַמֵּינּוּ לִי, שֶׁבְּשַׁעַת הַלְמוּד יִשְׁבְּתִי בַּג"ע, וְהַשִּׁי"ת יִתֵּן שְׂיִהְיֶה זֶה הַג"ע שֶׁלָּנוּ [ב' מטו"מ תרמ"ב].

וכן הוא מורה לחבריו לעשות:

וְיִלְמַד הַתּוֹרָה פְּתַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן, וּבְהַלְכוֹת הַמְּבַאֲרִים

הנה הרבה מן הנכנסים לחתור לעומק בלימוד הדרושים והמאמרים ב"ליקוטי הלכות" תמהים ושואלים: האם תלמידי מוהרנ"ת למדו כמו כן את הליקוטי הלכות בצורה זו? התשובה היא: בוודאי תלמידי מוהרנ"ת למדו את הליקוטי הלכות כביאור על התורות [ולכל הפחות "כעין ביאור", כלשון מוהרנ"ת בהקדמה]. כמו כל מי שמתחיל ללמוד איזה הלכה ונתקל מיד בלשונותיו של מוהרנ"ת החוזרות ונשנות בכל הלכה והלכה: "עיינ שם היטב כל התורה כולה מראשה לסופה" "עיינ שם היטב היטב" ושוב ושוב "עיינ שם". כי באמת מאמריו ודרושי באים אחרי שבקיאם היטב בתורה שהיא מיוסדת עליה.

וכן אנו רואים בלשונותיו הבודעים של תלמיד מוהרנ"ת הנלבב - ר' נתן ב"ר לייבלי ראובן"ס, שכל דבריו הינם כאש גדולה היוצאת ללהב אצל כל מי שמציץ במכתביו הרבים היכן שרק מזכיר את לימודו בליקוטי הלכות, ואפשר לשים לב כמה שכל זה היה בצמוד ללימוד התורה עליה בנויה ההלכה, ולדוגמה נביא כמה מהם, וז"ל:

מָה אָמַר לָךְ אַחֵי יְדִידִי, בְּכָל יַעַת שֶׁאֲנִי לוֹמֵד אוֹתָם אָנִי מְטִיל עַצְמִי בְּגֵן עֵדֶן, פִּי אָנִי אֶתְמוֹל לְמַדְתִּי הַתּוֹרָה תִּקְעוּ וְהַלְכוֹת חַל הַמוֹעֵד הַלְכָה ד' בְּחֶלֶק ג', [שְׁעָלֶיהָ]

ואפי' היכן שמזכיר רק את ההלכה ע"פ הרוב הוא מציין על איזה תורה היא בנויה, ולדוגמא נביא כמה אחדים:

וְדַע בְּנֵי יִדְדֵי, שְׁאֲנִי לְמַדְתִּי בְּזֶה הַלֵּילָה, הַלְכוֹת פְּקֻדוֹן הַלְכָה ה' עַל הַתּוֹרָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְשֵׁם מְבֹאֵר תַּרְוִין עַל כָּל הַהֲרַפְתָּקָאוֹת שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ [ה' קרח תרל"ז].

לְמַדְתִּי בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַל' גְּזֵלָה עַל הַתּוֹרָה תְּשַׁעָה תַקוּנִין, נִתְעוֹרְרְתִי כֶּה, כִּי אִם הָיָה לִי כְּנַפְּסִים לְעוֹף אֲלֵיכֶם, לְצַעֵק בְּקוֹל גְּדוֹל, וְוָאִס שׁוּוֹגִין מִיר [לְמָה אָנּוּ שׁוֹתְקִים], הָיִיתִי מוֹעֵף אֲלֵיכֶם [ד' ויגש תרט"ל].

וּבְלֵילָה לֹא יִכְלַתִּי לִישֵׁן כֻּלָּל, וְהַכְּרַחְתִּי בְּכָל כַּחֲ; וְלְמַדְתִּי בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַל' חֲלֻקַּת הַשְּׁתַּפְּנוֹת הַלְכָה ה' עַל הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל [ב' וישב תרמ"ד].

וכן היה גם אצל שאר תלמידיו, כמו שאנו מכירים את המפתחות שעשה תלמידו ר' יחיאל מנדל לציין איזה הלכות בנויות על כל תורה - שמפתח זו נמצאת כהיום ברוב ספרי הליקוטי מוהר"ן בסופם, וכך הוא כותב בהקדמה:

כְּאֲשֶׁר נִלְמַד תּוֹרָה וּמֵאֲמָר אֶחָד מִסְפְּרֵי רַבִּיז"ל עַל הַסֵּדֵר אַחַת לְאַחַת וְעַל כָּל תּוֹרָה וּמֵאֲמָר אוֹ מַעֲשֵׂה אוֹ שִׁיחָה נִלְמַד אַח"כ כָּל הַהֲלָכוֹת הַנִּמְצָאִים בְּסִפְרֵי לִקוּטֵי הַלְכוֹת אֲשֶׁר חִבֵּר רַבֵּנוּ הַר"ר נֶתָן ז"ל תַּלְמִידוֹ שֶׁל אֲדַמוֹר זצ"ל הַמְּיֻסָּדִים עַל הַחֲדוּשִׁים וְהַדְּרוּשִׁים אֲשֶׁר לְמַדְנוּ וְעִי"ז נִצָּא גַם אָנּוּ יְדֵי חוּבּוֹתֵינוּ בְּלְמַד הַשְּׁעוֹר הַשְּׁנַיִ (דהיינו הלימוד בעיון, עיי"ש).

השיעור היומי בקלוז באומן

וכך למדו אנשי שלומינו בכל הדורות את הליקוטי הלכות כביאור על התורות, ועכ"פ בצמוד ללימוד התורה בפנים, כמו שמספר הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר, על אותם שנים שכמעט ולא היה לאנשי שלומינו באומן ספרי ליקוטי הלכות ואעפ"כ למדו את הליקוטי הלכות בסדר הזה שלמדו את התורה ואחר כך למדו את כל ההלכות הבנויות עליה, וז"ל:

מען פלעגט איינטיילן [את השיעור היומי בקלוז באומאן]: רבי שמשון [בארסקי ז"ל, נכד רביז"ל] פלעגט לערנען [פארן עולם] איין טאג, און ר' געצ'ע איין טאג. ווען איך בין געקומען האט מען געהאלטן דעמאלט ביי תורה י"ב אין דעם אנדערן חלק [תניינא, "איה השה לעולה"]. האט מען געלערנט מיט אלע [ליקוטי] הלכות'ער. דעמאלט איז נישט געווען קיין סאך ליקוטי הלכות'ער [- בשוק] - ליקוטי מוהר"ן'ס איז געוועזן מערער. אין אומאן האט געקענט זיין אז נאר צוויי-דריי מענטשן זאלן האבן אלע ליקוטי הלכות'ער - נישט מער. אבער

מען האט געלערנט אלע הלכות'ער [אויף דער תורה] (טעם זקנים ק"ט).

תרגום: היו מחלקים את השיעור היומי בקלוז באומן: רבי שמשון בארסקי ז"ל, נכד רביז"ל היה לומד לפני הציבור יום אחד, ור' געצ'י יום אחד. כשאני הגעתי אחזו אז בתורה י"ב חלק ב' - "איה השה לעולה", למדו אותה עם כל ההלכות (שעליה), אז לא היו הרבה ספרי ליקוטי הלכות, ספרי ליקוטי מוהר"ן היו יותר, באומן היה יכול לקרות שרק שתיים שלושה אנשים יהיו להם כל חלקי הליקוטי הלכות - לא יותר, אבל למדו את כל ההלכות שעל התורה.

לימוד ליקוטי הלכות על הסדר

ואל תתפסו על דברינו להמעיש בחשיבות הלימוד על הסדר, שכן פשוט הוא ואין צריך לדידן כי התועלת שיש בלימוד ליקוטי הלכות כסדרו אין לשער, וכמו שאמרו אנ"ש שמי שלא למד את כל חלקי הליקוטי הלכות עדיין לא קיבל את דעת רבינו הק'. כמו שכתב השרף ר' לייב שפירא במכתב לבנו, כי כאשר התקרב ר' שמואל מאיר אנשין לרבינו הק', למד בתקופה קצרה, את כל שמונת חלקי "ליקוטי הלכות", כי היה מקובל אצל אנ"ש שמי שעדיין לא למד את כל הליקוטי הלכות, עדיין לא קיבל דעת רבינו הק' (המכתב בכת"י). זאת ועוד, ידוע מה שכתב אחיו השרף ר' שמואל שפירא בכמה מכתבים (שנדפסו בקונטרס "ושמואל בקוראי שמו") כי אפי' לימוד ליקוטי הלכות ב'אמירה' טוב מאד, המביא חיזוק לכל ענייני עבודת ה'.

ובודאי מי שזוכה עכ"פ להבין בשטחיות את הנאמר באותו מקום, הגם שלא למד מקודם את התורה עליה מיוסדת ההלכה. שכן דיבוריו הנוראים וחיזוקיו המופלאים של מוהרנ"ת כוחם רב לחזק ולעודד גם למי שאינו זוכה ללמוד מקודם את התורה או לדעת אותה, וכ"ש אם יש כבר ידיעה במושגים המבוארים בתורה עכ"פ בשטחיות או שמקבלים את המושגים הבסיסיים מהסיכום של מוהרנ"ת בתחילת ההלכה, (למרות שלא זוכים לציית למוהרנ"ת שחוזר כמה וכמה פעמים בכמה מיני לשונות, לחזור ולעיין בפנים בהתורה על כל פרטיה...)

[במאמר המוסגר ניתן לשים לב כי גם הספר הקדוש "ליקוטי תפילות", מטרתו שנוכל עי"ז לעשות מתורות תפילות, וז"ל מוהרנ"ת בהקדמה:

עַל פִּי הַדְּרָךְ הַנֶּצֶר לְעֵיל לְעֵשׂוֹת מִהַתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת כְּנֶצֶר לְעֵיל, עַל יְדֵי זֶה בְּקָל יוֹכֵל לְפָרֵשׁ כָּל שִׁיחָתוֹ כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ כְּנֶצֶר לְעֵיל. אַךְ גַּם עַל זֶה יֵשׁ מְנִיעוֹת וּכְבֻדוֹת הַרְבֵּה, כִּי לֹא כָּל אָדָם בָּקִי כָּל כֶּה בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה עַד שִׁיכָּל לְעֵשׂוֹת מִהַתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת וְכִינֻצָּא בְּזֶה שְׂאָר מְנִיעוֹת רַבּוֹת. עַל כֵּן שְׁמַתִּי אֶל לְבִי לְהַעֲתִיק מִהַתְּפִלוֹת שְׂרֵשְׁמִתִּי לְעֶצְמִי כְּאֲשֶׁר פָּקַד עָלַי רַבֵּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה שְׁטוֹב לְכַתּוֹב לְעֶצְמוֹ הַתְּפִלוֹת כְּשִׂזְכִּין לְאִיזָה תְּפִלָּה סְדוּרָה, כִּדֵּי שִׁיכָּל לְאֲמָרָה

דברי מוהרנ"ת, וכמו שכותב:

כפי הַדְּלֵאוֹתַי אֶת הַחֲסֵפָא אֲשֶׁר הִדְלָה לָנוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים לְמִצָּא אֶת הַכָּל הָרָאוּשׁוֹן הַנִּלְ, וְגַם שָׂאֵר הַכָּלִים אֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּהַקְדַּמַת סֵפֶר בְּאוּרֵי הַנִּלְ, נְחֻשְׁבִים סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים לְבִאוֹר וּפְרוּשׁ מִמֶּשׁ לְלִקּוּטֵי הַקְּדוּשִׁים (שם).

היינו, למרות שבלימוד הלכה בליקוטי הלכות באופן שטחי אין הדברים נראים כביאור על דברי רבינו, כי אם דרושים המיוסדים על פיהם, עם כל זה כשמעיינים בהם כראוי, נזכה לראות את המסתתר בהם והוא המהלך העמוק לפיה למד מוהרנ"ת, שלא העבירם לנו בגילוי כי אם מעט מן המעט כפי מה שיצא לו על פי סדר הדרוש שכתב.

הטעם שהעלימים מוהרנ"ת

והסיבה למה העלימים מוהרנ"ת והצריך אותנו לחתור בדבריו הק' ולחפש אחריהם, עד שרוב הלומדים אינם זוכים לגלות זאת, כי אם מי שמקדיש מזמנו הרבה לשקוד על דלתי ספרו הק', מצאנו בדברי ר' אברהם מה שכתב בענין אחר, אך הדברים תואמים להפליא גם לעניינו וז"ל:

רַבְּנוּ הַנּוֹרָא וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּדַרְכֵיהֶם הַנְּעֻלְמִים אֲשֶׁר צִדְקִים מִתְדַמִּים לְיוֹצְרֵם, הַנִּיחוּ לָנוּ מְקוֹם לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ שְׁנֵהִיָּה צְרִיכִים בְּקִשָּׁה וְחַפּוּשׁ אַחֵר רֵיחַ קְדוּשָׁה הַנִּמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים. וְלָכֵן גַּם אֲנִי הֵעֵנִי בְּדַעַת, וְהִגְרַעַת מִכָּל הַפְּנוּיִים לְגִנְאִי, יִגְעַתִּי וּבְקִשְׁתִּי אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים וּבְדַבְרֵיהֶם הַנּוֹרָאִים שֶׁשִּׁמְעָתִי בְּעַל פֶּה. וּבְאֵת כָּל אֲשֶׁר חֲנַנִּי ה' לְהַעֲמִיק מִחֻשְׁבוֹתַי בְּעֵמֶק וּבִאוֹר דְּבָרֵיהֶם מְזֶה עַל זֶה, עַד שֶׁגַּם אֲנִי בְּקִטְנוּת וְדַכְאוּת עָרְפִי וּמִצְבֵּי הַדְּלָה וְהַשְּׁפָלָה, מִצְאָתִי וְהוֹצֵאתִי מֵהֶם אֶת כָּל דְּבָרַי... (פתיחה לששון ושמחה).

עוד כותב ר' אברהם בענין אחר, וז"ל:

צְמִיחַת הָאֱמֶת מְדוּר לְדוּר (פְּמוּבָא בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת בְּשֵׁם הָאֶר"י ז"ל) וְשֶׁעַל זֶה אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם: "מִצְמִיחַ קָרָן יְשׁוּעָה". וְאִף עַל פִּי שֶׁפְּגַגְד זֶה גַּם הַקְּלָפוֹת הַמְּסֻבּוֹת אוֹתָהּ צוֹמְחִים וְגִדְלִים מִיּוֹם לְיוֹם לְהַסְתִּירָה מֵעֵינֵי בְּנֵי אָדָם בְּכָל עֵת וְעַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר (שיחות וסיפורים ד').

ואחרי שר' אברהם כבר דלא לנו את החספא לראות את החספא שדלה לנו מוהרנ"ת בדברי רבינו הק', ניתן לראות בבירור בהקדמתו של מוהרנ"ת לליקוטי הלכות, כי חלק מכוונתו בחיבור ספר קדוש זה, היא אכן לגלות לנו את החידושים העמוקים שהיו לו בתורתו הק' [אע"פ שבחיצוניות אין זה נראה כלל], וזה לשונו:

וְעַקֵּר הַפְּנִינָה לְקִיָּמָם בְּפִשְׁטוּת כְּפִי מֵהַשְּׂאֵזָאוּ מִפְּיוּ בְּתַמִּימוּת וּפִשְׁטוּת.

גַּם בְּפַעַם אַחַר, וְכֵן עֲשִׂיתִי אַחֵר כִּי רָאִיתִי שְׁטוּב לְהַעֲתִיקֶם בְּלִשׁוֹן כְּלָלִיּוֹת בְּאוֹפֵן שִׁיְהִי שׁוֹן לְכָל נֶפֶשׁ, וְלִמְסָרָם לְאֲנָשִׁי שְׁלוּמֵנוּ לְבַל אֲמַנְעַה הַטּוֹב מִבְּעָלָיו.

וכן הוא כותב לבנו:

וְיִמָּה שֶׁפְּתַבְתָּ לִי מִמְּנֵהֶגָה בְּלִמּוּד סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל וְלִזְמַר אַחֵר כִּי הַתְּפִלָּה הַשִּׁיְכָה לְאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. טוֹב וְיִפָּה הַנְּהִיגָה הַזֹּאת, אֲךָ נִכְסֵפְתִּי שֶׁתְּרַגֵּל עֲצָמָה גַּם כֵּן לְדַבֵּר דְּבָרִים מֵעֲצָמָה בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁר אֲשַׁפְּנוּ בֵּינָה לְבֵין קוּנְיָה, וְתַעֲשֶׂה בְּעֲצָמָה מִהַתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיְחַתֵּךְ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל תּוֹרָה אִיזָה זְמַן, וְאַחֵר כִּי עַל יְדֵי תּוֹרָה אַחֲרָת, וְכֵן יִנְהַג תְּמִיד כְּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבְּנוּ ז"ל בְּכָמָה הִזְהָרוֹת, וּבְדֹאֵי כְּבֹר שִׁמְעָתָ מִפִּי הַרְבֵּה בְּזֶה וְאִין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר (ה' בא תקפ"ד).

ובודאי, שהדברים האלה אינם מורידים כי הוא זה ממעלת אמירת התפילות בפשיטות, ובודאי חשוב מאד העסק והתפילה בספר קדוש זה גם למי שעדיין לא זכה ללמוד כלל את התורה עליה נסובה התפילה. גם מזה שהרב מטשהערין ציין (בדפוס) את כל התפילות השייכות למועדים שיהיה אפשר לאמרם גם בלי לימוד התורה לפנייה. אך אינו דומה כלל למי שזוכה לטעום טעמו של שפיכת הלב בליקוטי תפילות בדרך קדושה זו של 'לעשות מתורות תפילות'.

חידושו של ראבר"ן - דרך הלימוד של מוהרנ"ת והכללים

מעתה נבוא לתרץ עוד שאלה העולה אצל הלומדים: מה חידש ר' אברהם? ובכן, חידושו של ר' אברהם בר"ן הוא, שבעקבות שקידתו על דלתי ספרי מוהרנ"ת זכה לגלות כי מאחורי הדרושים בליקוטי הלכות מסתתרת דרך הלימוד בה עסק ולמד מוהרנ"ת את תורותיו של רבינו הק', שאין מתגלה רק למי שחותר ומעמיק בהם. וממנה דלה ר' אברהם את הכללים המסתתרים בעמקות חידושו והעמידם ליסודות איתנים שעל פיהם נוכל גם אנחנו ללכת בעקבותיו ולהבין את עומק התורות ולא לטעות בהם, וז"ל:

מִדֵּי שְׁקָדִי עַל דְּלֵתֵי סִפְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ... רָאָה רָאִיתִי שֶׁבְּאֲמָצְעוֹת הַדְּרֵשׁ חֲתַר וּמִצָּא מְסֻלוֹת נִפְלְאוֹת בְּלִמּוּד תּוֹרַת רַבְּנוּ ז"ל גַּם בְּפִשְׁטוּת ... שֶׁבְּכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר יִפְרֵשׁ מִנֵּה וּבֵה כְּפִי הַכָּל הָרָאוּשׁוֹן (וְהַעֲקָרִי) לְכָל הַכָּלִים אֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּהַקְדַּמַת סִפְרֵי בְּאוֹר הַלִּקּוּטִים. שֶׁכֵּן דְּרָךְ רַבְּנוּ ז"ל לְפָרֵשׁ בְּכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר מִנֵּה וּבֵה תַחֲלָתוֹ מְסוּפּוֹ וְסוּפּוֹ מִתְּחִלָּתוֹ. וּבְאוֹפֵן שֶׁאִין נִרְאָה כָּלֵל רַק לְמִי שֶׁחֲתַר וּמֵעֲמִיק בָּהֶם, וְכֵאֲשֶׁר יִרְמֹז מוֹהֲרַנְ"ת זֶה הַכָּל בְּהַקְדַּמּוֹתָיו אֲשֶׁר פְּתַב לְלִקּוּטֵי הָרָאוּשׁוֹן וְלִקּוּטֵי תַנְיָנָא (שיחות וסיפורים ג').

ולא רק הכלל הראשון והיעקרי היה נר לרגליו של מוהרנ"ת, כי אם כל הכללים אותם חתר ר' אברהם ומצאם בעומק

הַהִקְדָּמָה שֶׁהוֹצֵאתִי מִדְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ, אֲשֶׁר עָלֶיהָ בְּנִיתִי הַבְּנֵן הַהוּא, כִּי מֵאֹד עֲמָקוֹ מִחֻשְׁבוֹתָיו.

דרך הלימוד העמוק הזה ודוגמאות מליקוטי הלכות

אך יש לדעת, כי הדרך הסלולה בלימוד עמוק זה הוא, שקודם יש לעיין בכל דיבור ודיבור ובכל קישור וקישור מחלקי התורה מושתת ההלכה, ואח"כ לנסות להבין את המסתתר בין נדבכי הדרוש וכמו שהבאנו לעיל כמה מצוה מוהרנ"ת "עיינ שם היטב" וכן הלאה, ופשוט הוא כי להבנת הדרוש לבד אין מוכרח כ"כ לעיין בתורה, כי אם כאשר רוצים ללכת בעקבות ר' אברהם ולדלות מבין סתרי הדרושים הארוכים כיצד למד והבין מוהרנ"ת את דברי רבינו, אזי כאשר מעיינים היטב בכל דברי התורה ושוב מעיינים היטב בכל דיבור ודיבור ובכל שורה ושורה של ההלכה בליקוטי הלכות, ניתן לראות את כל הקשרים מיניה וביה המוכרחים לביאור דברי התורה ולחדש את החידוש היוצא ממנה, והיא כפורחת עלתה ניצה מתוך מובלעת האריכות הנראה מקופיא שהוא לצורך הדרוש. וכמו שהארכנו לעיל, זהו באמת מעיקרי כוונת מוהרנ"ת בכתיבת כל ההלכות. [ודבר פשוט הוא שאם ר' אברהם גילה את המהלכים הנסתרים בתוך כל תורה והלכה, בוודאי שר' נתן בעצמו - שהוא ייסד את כל המהלך מתוך דברי רבינו הק', כבר ידע כל אלו החידושים והביאורים, רק מאת ה' היתה זאת שיישאר עדיין טמיר ונעלם, עד עת בוא דברו להיגלות ע"י ר' אברהם].

ונביא כמה דוגמאות לזה מההלכות הבנויות על התורה הזמנית שאנו עוסקים בה כעת - תורה ל"ג.

דוגמא ראשונה - עבודת הימים טובים לעומת עבודת השבתות

בהלכות יום טוב הלכה ב' מבאר מוהרנ"ת החילוק בין קדושת הימים הטובים לקדושת השבתות.

והנה כל לומד בשטחיות, יתעורר לבו לקדושת יום טוב ופרטי הלכותיה ע"פ התורה. אולם כאשר נוכחנו לראות את דברי מוהרנ"ת, שעיקר הכוונה היא שזוכה לקיים את המובא בתורה ל"ג בעצמה, אשר על כן הבה נשים עין עיונינו בדבריו הנפלאים וז"ל:

והנה בימי החל יש שליטה לימי הרע, ועל-כן צריכין אף לעשות כל המלאכות שהם בחינת בועת אפי' תאכל לחם. וכל העבודות והמלאכות שישיראל עושין בימי החל שאז שולטין הימי רע, פלם הם בחינת תקונים וברורים פדי ללבן ולברר ולהוציא הטוב והקדושה המלבש שם, כי גם בתוך הימי רע

היינו הגם שהוא מאריך בהרבה חלקי דרוש, עיקר הכוונה בהם לעורר את הלב לקיים את הפשט הפשוט של דברי רבינו הק' בהתורה. כי עיקר כוונת הדרושים הוא להשיב אל הלב מה שכבר מפורש בפנים התורה, וזאת ע"י שחוזרים ומרחיבים בהם במכה אופנים, שע"ז נכנסים הדברים המבוארים כבר בתורה בלב הלומד אותם (ולכן קשה מאד לצטט "ווארטים" וחידושים מליקוטי הלכות למי שלא למד מימיו תורתיו של רבינו הק'), ומביא מוהרנ"ת כמה דוגמאות על כך, ונביא רק אחת מהן:

כְּגוֹן בְּהַתְּוֹרָה "שִׁשֹּׁן וְשִׁמְחָה יִשְׂגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה" שֶׁהוּא דְבוּר אֶחָד, לְחֹטֵף הַיָּגוֹן וְאַנְחָה לְתוֹךְ הַשִּׁמְחָה, כְּמִבְּאֵר שָׁם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרְנִי וְהָאִיר עֵינַי לְמִצָּא עַל פִּי הַקְּדָמָה זֹאת דְּבָרִים נִפְלְאִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה, כְּאֲשֶׁר יֵרָאֵה הַרְוָאָה בְּאֶבֶן הָעֶזֶר בְּתַחֲלָתוֹ וְכֵן בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת. וְאַף-עַל-פִּי-כֵן עֵקֶר הַכּוֹנֵה כְּפִשְׁוֹטוֹ לְהַתְּגַבֵּר לְחֹטֵף הַיָּגוֹן וְאַנְחָה לְתוֹךְ הַשִּׁמְחָה, דְּהֵינּוּ לְהַפְּךָ כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת לְשִׁמְחָה, כְּמִבְּאֵר שָׁם בְּמְקוֹמוֹ, אֲבָל זֶה הָעֵנִין בְּפִשְׁטוּתוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַתְּגַבֵּר עַל כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת וְלְהַפְּךָ הַכָּל לְשִׁמְחָה, קִשָּׁה וְכִבֵּד מְאֹד לְהַכְנִיס בְּלֵב הָאָדָם וְה' יִתְבָּרַךְ עֲזָרְנִי לְהַרְחִיב הַדְּבוּר בְּזָה, וְלְהַרְאוֹת וּלְגַלוֹת שֶׁבְּזָה תְּלוּי קִיּוֹם כָּל הַתְּוֹרָה, כִּי שִׁמְחָה הִיא הַנִּקְדָּה שֶׁל כָּל הַתְּוֹרָה וְהַמְצוֹת וְכוּ', וְעַל-יְדֵי הַרְחַבְת הַדְּרוֹש בְּזָה, יְכוּלִין לְרַאוֹת מְרַחוֹק עֲצָם מַעֲלֵת הַשִּׁמְחָה וְכִמְהָ וְכִמְהָ צְרִיכִין לְהַתְּחַזֵּק לְהַפְּךָ הָעֲצָבוֹת לְשִׁמְחָה וְתִכֵּן הַכּוֹנֵה הוּא לְזִכּוֹת לְקִיּוֹם עֲצָה זֹה בְּפִשְׁטוּתוֹ וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְזִכּוֹת לְזֶה.

ומוסיף עוד:

וגם מצד החידושים בעצמם, כי דברי רבנו זכרוננו לברכה, הם עמקים ורחבים מאד. ובכל תורה ותורה יש פמה וכמה הקדמות וענינים וחידושים נפלאים בכל החידושים שהשם יתברך פקח עיני לחדש בהם, פלם קשורים ומהדקים בקשרים הרבה בדבריו הנוראים והקדושים ובכל מקום שמתרחב הדרוש והחידוש שחידושי בעזרת ה' יתברך, בכלם צריכין לחזור בכל פעם לכל חלקי התורה שגלה רבנו זכרוננו לברכה, שכלולה מחלקים ופרטים הרבה מאד וכאשר שמעתי מפיו הקדוש זכרוננו לברכה, שאמה על החידושים שלי שאין מי שיבינם היטב, מחמת שאצריכין לזכר היטב מאד את דברי תורתנו הקדושה ולהיות בקי בכל חדריו, ופרטיו ודקדוקיו ועל-כן הכרחתי בכמה מקומות להאריך ולהרחיב הדבור ולחזור ענן אחד פמה פעמים, אולי יכנס בלב המעיין תכן הפונה האמתית לידע החידוש על בריו והעיקר שייבוא על-ידי זה לידי מעשה, להתעורר על-ידי זה לקיים דברי רבנו זכרוננו לברכה, בפשיטות, לקיים

ה' בין בטיבו ובין בעקו, ולפום ריהטא אין נראה שבטיבו חסר משהו. וביותר עמקות; כשהאדם עומד עדיין במצב של 'ימים' יש מצב של ימי רע ולכן חייבים לעלות למצב של דעת ורק שם מתבטלים לגמרי הרע. זאת ועוד, כאשר האדם נמצא עדיין בימי טוב, זאת אומרת שיש עדיין אצלו מציאות של ימי רע וזה עצמו הוא היצר הרע [כמובן בפנים], שהוא מסית את האדם לחשוב שיש מצב של ריחוק מה' בהיפך ממה שאומר לנו האהבה שבדעת, כי הימי טוב הם טוב רק בהתקשרותם אל האור הטוב הגנוז.

וזה רק כטיפה מן הים מה שאפשר לחתור ולהבין מה שמוהרנ"ת הטמין בין סתרי דבריו. ולא לחינם אמר על זה רבינו הק"ל "שאין מי שיבינם היטב, מחמת שצריכין לזכור היטב מאד את דברי תורתו הקדושה ולהיות בקי בכל חדריו, ופרטיו ודקדוקיו" כנ"ל.

כמו כן, כאשר נשים לב למה שמוהרנ"ת מסביר שם את עניין הטעם שמגלים ע"י הבישול ביו"ט, ישכיל להבין כי בזה הוא מוסיף לקשרו אל התורה, שכתוב בו מפורש, לשון "טעם" אור אהבה שבדעת.

דוגמא שניה –

גילוי עצות חדשות ע"י קשרי התורה

בהלכות חנוכה הלכה ג', אחרי שמקדים כמה פעמים וכותב: "עין שם כל המאמר פלו: ... עין שם כל זה היטב... עין שם כל זה היטב: ... עין שם כל זה היטב היטב", מרחיב מוהרנ"ת וז"ל:

ועל-כן היה עקר הנס על-ידי הפהן גדול, פי הרב, שהוא הצדיק, נקרא בשם כהן, כמו שפיתנו, פי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו פי מלאך ה' צבאות הוא, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, אם הרב דומה למלאך ה' צבאות וכו' (פמבאר זה בפמאמר הנ"ל), פי כהן הוא בחינת חסד, בחינת אהבה, שהוא בחינת התורה שהרב מגלה, שהוא בחינת אהבה, פי בכל התורה פלה מלבש אהבתו יתברך (פמבאר בפמאמר הנ"ל), אבל העקר התגלות התורה והכניעת הימי רע הוא על-ידי הצדיק והרב האמת שבדור, שזכה לבחינת אהבה שבדעת, פמבאר בפמאמר הנ"ל, פי הפל אהד, פי על-ידי שהצדיק הוא גבור כח שפכה את יצרו, ועל-ידי זה היה לבו ברוחנותו וקשר לבו לדעתו, ועל-ידי זה זכה שקבלו המדות שבלב אור האהבה שבדעת, ועל-ידי זה זכה לאהבה שבדעת (פמבאר שם בסוף המאמר הנ"ל), ומחמת זה דיקא הוא יכול להכניע ולכפות את הימי רע, שבכל מקום שהוא רואה ומסתפל נופל הרע ונתגלה הטוב, פי הרע נתבטל נגדו ... (אות א'). עיי"ש בהמשך מה שממשיך לבאר ביתר שאת.

והלומד בשטחיות יראה לו, שכל כוונת מוהרנ"ת היא

מלבש טוב וקדושה פנ"ל רק שהוא נסתר שם בכמה לבושים פנ"ל, ... ועל-כן בשבת יום טוב שהם בחינת ימי טוב ואין לימי רע שום שליטה בהם, על-כן אז אסור לעשות שום מלאכה, פי אז נתגלה הטוב בעצמו ואין צריכין לברר. וכשעושין מלאכה כאלו נותנין שליטה עליו חס ושלו, לימי רע ששם צריכין ברור, פי עכשיו נתגלה הטוב בעצמו שאין שם ברור כלל, אבל אף-על-פי-כן עדן יש הפרש בין שבת ויום טוב, פי בשבת אין צריכין שום עשייה ועבודה כלל. על-כן כל המלאכות אסורים בשבת, פי שבת היא בבחינת למעלה מהזמן, למעלה מהימים והמדות, בבחינת וברכתו מכל הימים וקדושתו מכל הזמנים, ששבת הוא מברך ומקדש ומרום מכל הימים והזמנים, פי שבת הוא למעלה מהזמן. ואזי בשבת נתגלה אור האהבה שבדעת שהוא אורייתא דעתיקא סתימאה שהוא בחינת ענג שבת, ... אבל יום טוב הוא יום טוב ממש בחינת ימי טוב הנ"ל, ועל-כן אף-על-פי שאין לימי רע שליטה אז פי הם ימי טוב, ועל-כן אסורים המלאכות ביום טוב, פי אין ברור אז פנ"ל, אף-על-פי-כן עדן צריכין איזה עשיות ועבודות ביום טוב, דהינו שצריכין לקשר הימים והמדות לבחינת אור האהבה שבדעת שהוא למעלה מהזמן, פי ביום טוב אין נתגלה רק בחינת ימי טוב, אבל עדן צריכין עבודות ועשיות כדי לקשר הימים והמדות לאור האהבה שבדעת כדי לטעם טעם אור האהבה שבדעת בתוך הימים והמדות פנ"ל (אות ב').

היינו שעיקר כוונת מוהרנ"ת בהלבשתו את עניין הימי טוב וימי רע ואור האהבה שבדעת על יום טוב ושבת וימי החול, [שגם הלבשה זו היא כנה ואמיתית, כמבואר בדברי ראב"ן ואכמ"ל. ובע"ה עוד נבוא לבאר כל זה וכמבואר בהקדמת ליקו"ה: וברב המקומות אינם בדרך רמז ודרוש לבד, פי אם כך הוא אמיתית הענין על-פי סוד פנת המצוה ובאור דברי אלה לא יספיקו המון יריעות לבארם], מ"מ עיקר כוונתו להכניס בלב הלומד לקיים את פשיטות העבודה המפורשת בתורה זו. אך מאחורי דרוש זה מסתרת לה קשר עמוק בתורה - אותה גילה מוהרנ"ת באמצעות חתירתו בעומק דברי רביה"ק ע"פ הכללים שייסד והוא, העבודה שיש בימי הטוב עצמם.

שכן, בלימוד דברי רבינו באופן בלתי עיוני, אין נראה שהימי טוב כשלעצמם חסר בהם עדיין משהו, ומקופיא נראה כי רק בהימי רע נצרכים לעצה המבוארת בתורה. אך מוהרנ"ת הבין מתוככי קשרי המאמר, כי גם בהימי טוב צריך עבודה לקשרם לאור האהבה שבדעת, וזולת כן המה חסרים עדיין.

ובאמת, כאשר נעיין הדק היטב נראה, כי דבר זה מוכח בכמה מקומות בעמקות התורה; ראשית מזה שלעתידי לא יספיק האהבה שבימים, מובן כי אהבה זו היא עדיין אהבה של גלות. שנית, מה שרבינו הק"ל גילה שצריך למצוא את

להסביר רק את עניין חנוכה ע"פ התורה. אך המעיין היטב יראה שמסתתר כאן, קשרי כל התורה איך שלמדם מוהרנ"ת וכדלהלן:

הקשר הראשון [שמופיע כאן וכן בכל מקום שמוהרנ"ת מדבר על התורה] הוא, שאי אפשר להיות כופה את יצרו כי אם ע"י הצדיק האמת (שגילה את התורה הצפונה הזאת). כי בלימוד שטחי בתורה נראה שהעצה לגלות את הימי טוב בתוך הימי רע האי לכפות את יצרו, וא"כ קשה דנפל פיתא בבירא; כי מי יוכל לזכות לכפות את יצרו כאשר הוא בתוך הימי רע, ולכן מבאר מוהרנ"ת שעיקר העצה היא להתקשר להרב הזה, הדומה למלאך ה', שהוא כפה את יצרו בשלימות, ובכוחו נוכל גם לכפות את יצרינו לפי מדרגותינו.

עוד מבאר לנו כאן מוהרנ"ת, כי האהבה שבדעת אינו דבר נפרד מהאור רב שיוורד אלא היינו הך.

עוד נתגלה לנו בהמשך ההלכה (אות ד') וזה לשון מוהרנ"ת:

פי הכהנים היו אנשי חיל גבורים גדולים, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, פי עקר הפהנה זכו על ידי קדשת הברית, כמו שכתוב (דברים לג), פי שמי אמרתך ובריתך יצרו זה בחינת גבורי פח הנ"ל, אלן אנון דמתגברין על יצריהון, פי עקר ההתגברות על יצרו הוא רק בתאוה זו,

ובלימוד בלתי עמוק נראה שכוונתו הוא רק לקשר את עניין הכהנים לתורה. אך כשמימים לב מבינים שהוא גילה לנו קשר עמוק בהתורה, שמה שגילה רבינו באות א' שהצדיק נקרא ברית שלום, מחובר ומקושר עם כפיית היצר המובא בהמשך התורה. וזה גם מרומז בקשר הפסוק "זכרו לעולם בריתו דבר ציווה לאלף דור".

דוגמא שלישית –

הרחבת הכלל "זה לעומת זה"

בהלכות פורים הל' ד' מרחיב מוהרנ"ת לבאר את קשרי התורה. ובהלכה זו יקבל הלומד והמעיין תענוג מיוחד להתבונן בקשרים העמוקים שגילה מוהרנ"ת, על פי הכלל השישי שכל דבר הוא זה לעומת זה. ובדבריו המתוקים מדבש הוא בונה בניין רחב ונהדר, הפותח מרחבים חדשים בכל פרט מפרטי התורה, וז"ל:

פי את זה לעומת זה עשה אלקים. וכמו שבקדושה יש שני מיני אהבות, אהבה שבמימים, ושם יש בחינת ימי טוב וימי רע, (פמבאר בפאמר הנ"ל), ויש אהבה שבדעת למעלה מהפח ומהמדות, ושם היא בחינת פלו טוב, פי הוא בחינת אורייתא דעתיקא סתימא דעתיקא לאתגליא לעתיד לבא, שהיא בחינת פלו טוב, ושם היא למעלה מהמדות למעלה מהשכל,

פי אי אפשר לנו להשיג בשכלנו אור האהבה הזאת שבדעת פנ"ל, כמו כן את זה לעומת זה בסטרא אחרא יש שני בחינות, יש בחינת קלפות וסטרא אחרא, שהם בבחינת ימים, בחינת ימי רע והם פגוד ימי טוב, ושם יש כמה ניצוצות מהימים והמדות שנפלו פידוע, ויש עוד בחינת סטרא אחרא שהיא פלו רע ואין שם שום טוב, ואין שם שום דעת כלל, הינו שהם פסילות ורע גמור ואין שם שום טוב ושום שכל ושום נצוץ של הקדושה (אות א' עיי"ש כל המשך העניין ותמצא נחת).

ובודאי מקופיא נראה שכוונתו רק לקשר ענין ימי הפורים לתורה, [ולחיות את ימי הפורים הקדושים עפ"י התורה של רבינו הק' וכמו שמובא בהקדמה "וכוונתי כפשוטו שכשאתם מתעטפים בציצית תדעו ותזכרו ותשימו היטיב על לבכם היטיב כל מה שנבאר בדברינו בסוד ענין מצוות ציצית"] אולם אך אחרי שידענו שכוונתו לענין העבודה, מוכרח הדבר, כי עיקר כוונתו היא כפשוטו לקיים את מה שנאמר במפורש בתורה ל"ג, וגם החידושים העמוקים שקשורים לכל חלקי התורה הקדושה עליה בנויה ההלכה.

ובהלכה זו, כאשר נציית לדבריו בפשיטות ואחרי שנגלה את החידוש העמוק שיצא למוהרנ"ת בקשרי התורה ע"פ הכללים, נחזור וללמוד את התורה על כל פרטיה, נזכה לגלות בה שכל חדש והסתכלות אחרת לגמרי בביאור וקשרי הדברים ויומתקו אורו לאין ערוך; הרבה לשונות שעד עכשיו היו נראים ככפולים או כמיותרים יזהירו כוזה הרקיע, ראיות שהיו נראים שהם לא כ"כ קשורים, הסברים שהיו נראים כחסרים, כולם פתאום יפתחו לנו חלונות להבנת כל קטע בהתורה מחדש. והעיקר - שהלימודים שיצאו לנו איך לעבוד את ה' יוכלו בכפלי כפליים, כל העבודת ה' על כל פרטיה ודקדוקיה ימצא מקום הרבה יותר נרחב בפשט התורה.

דוגמא נוספת – העסק בעניינים

גשמיים לאור דברי התורה

בהל' הלוואה הלכה ה', מבאר מוהרנ"ת בארוכה חומר ענין הלוואה והמסתעף.

והנה מלימוד מקופיא נזכה לעורר את הלב מדברי מוהרנ"ת שמבאר בטוב טעם החסרון של הלוואה, על פי גילויי התורה. אולם כאשר נזכה לעיין ביתר עומק יתגלה לנו מה שהחביא מוהרנ"ת מאחורי כל זה ויגלה את הקשרים העמוקים על פיהם הבין מוהרנ"ת את התורה. [זאת בנוסף לעיקר כוונתו שנפעל ממילא על ידי שמוהרנ"ת מלביש את התורה בכל הלכה ומאמר חז"ל וכדו' שע"ז פרטי התורה נכנסים יותר ללב הלומד שיזכה יותר לקיימם בפשיטות].

צריכים להתאחד ולהתקשר, אשר על כן, כאשר בפירושו הפשוט של הפסוק ואתה מחיה את כולם, הכוונה בעיקר על דברים גשמיים, א"כ כאשר נמצא את אותיות התורה בהם הם יקבלו יותר חיות גם בגשמיות.

וגם הנקודה שמוהרנ"ת מציין כאן שבכל יום יש גם ימי טוב וגם ימי רע, דבר זה הוא כנראה בנוי על פי הכלל שכל בחינה כלולה מכל הבחינות, ועל פי זה הבין מוהרנ"ת מדוע כאשר אחד לא יתקשר להצדיק שעל ידי כפיית יצרו זכה להשיג את האהבה שבדעת, גם הימי טוב שלו הם יהיו חלק מהרע, וההיפך בהפכו.

ביצור נזכה להינצל מטעויות

שמה יאמר האומר: למרות הכללים האלו שיסדם מוהרנ"ת וגילים ראבר"ן, מנא לן שאני לא יטעה בחידושי שאני אומר ממה שעולה בהרהורי לבי והגיגי מחשבתי?

התשובה על כך היא, כי כן מוסר לנו אותה קדוש עליון אשר חתר ומצא את הכללים האלו בדברי מוהרנ"ת, וז"ל:

ויען אשר מבאר מדבריו הקדושים בסימן י"ח לקוטי תנינא, שאין לדדש ולחדש רק הראוי לזה, ודי והותר לרחוקים ושפלים כמזנו ללמד ולהבין בהנסתר והדרוש שנתחדשו מקדושי עליון - סבותי את לבי ברבם ככלם מדברי זה הספר, לבלי לצאת מסוג הנגלה, ולבלי לבאר בכל מאמר וענין רק מנה ובה ומרישא לסיפא וכו' פנ"ל. יען אשר לעניות דעתך, פונתו באסור חדש הנ"ל הוא, לחדש ולגלות דבר שלא נגלה כלל עד הנה. אבל כל אשר כבר הורידו והוציאו לנו מהנסתר להנגלה, ולא יחסר בלמוד הנגלה רק החפוש ועיון, בלי ספק שבזה הניחו לנו מקום להתגדר ולזכות גם כן על ידם בתלמוד תורה דרבים (הקדמות ביאור הליקוטים).

פי מאחר שאינו מאמין שגם שם בהימי רע בעצמו יש טוב איך ישיג ימי טוב. כי באמת הימי טוב וימי רע הם בכל יום ויום רק כל אחד כפי מה שמתגבר על יצרו להגביר הטוב על הרע כן נמשך עליו בחינת ימי טוב ולהפך להפך, חס ושלום. והעקר שצריך להסתכל היטב ולהאמין שגם בהרע בעצמו, בחינת ימי רע, גם שם יש טוב, כי מלא כל הארץ כבודו וכו' פנ"ל ... כי אפלו מי שעוסק במשא ומתן בגויים צריך לדע ולהאמין שגם שם נמצא ה' יתברך, כי בכל לשונות וכו' מלבשין אותיות התורה וכו'. ומי שמאמין בזה בכח הצדיק הכופה את יצרו וכו' בודאי לא יחסר לו פרנסתו, כי הוא יוכל למצא אותיות התורה בכל הלשונות וכו' ולבנות תורה מהם בבחינת עשי דברו לשמע בקול דברו וכו' ואז בודאי יהיה נמשך לו שפע טובה וברכה על ידי התורה שמתברר ובונה משם, (אות א').

ובראשונה מיד ניתן לשים לב, כי חלק מהקשרים שכבר דינקנו לעיל, חוזרים על עצמם בהלכה זו. כי כן הוא בכל ההלכות שהבאנו לעיל, שמוצאים נקודות וקשרים רבים חוזרים על עצמם. [ופשוט שכאשר מוהרנ"ת המשיך ללמוד את התורה כמה שנים אחרי שלמד בפעם הקודמת, אז העיון בלימודו השניה מתחילין ממקום שפסק בפעם הקודם, ואז הוא כבר גילה רובדים יותר עמוקים שלא גילה בפעם הקודמת, ואכמ"ל].

עוד נקודה מפליאה מתגלה בהלכה זו, מה שמוהרנ"ת מפרש את ענין הימי טוב וימי רע, גם לעניינים גשמיים, והשאלה שעולה מיד היא, היכן מצא זאת מוהרנ"ת בפנים התורה. והנה, בנוסף לביאור הפשוט והיסודי, שהוא בריח התיכון בכל ספרא רבתא הדין, שכל הדברים גשמיים משתלשלים מהרוחניות, כאן מקבלים הדברים משנה תוקף על פי הכלל שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, והדרש והפשט של רבינו

עד כה השתדלנו להביא נקודה אחת מכל הלכה הבנויה על התורה הזאת, ובזה הראנו רק פחות מטיפה מן הים, איך כל אחד ע"י שיתעמק בהדלאת החספא ויעיין במה שמסתתר מאחורי דרושיו הקדושים של מוהרנ"ת, יוכל בעצמו לראות את קשרי התורה המאירים אח"כ באור חדש לגמרי.

ה' יזכנו שנזכה לחפש את הצדיק יותר ולמצוא את הדרך שהנחיל לנו התלמיד הגדול שעי"ז בוודאי נזכה להיות אנשים כשרים כרצונו הטוב, אמן.

אשכילה בדרך תמים

תובנות מאירות העולה מעמקות קשרי התורה הנלמדת - מי האיש החפץ חיים

לטייל בתורתו - יהושע קליין

כל ההתחלות מפורים!

אם נתמצת את שני הדרכים במילים ספורות, מתבקשת מאליה ההגדרה הבאה, דרך השלום או המלחמה. דרך השלום אינה מבקשת להכניע את הרע אלא לגלות את הטוב שבתוכו, בעוד שדרך המלחמה, מבקשת להגיע לשלום דרך מלחמה, להכניע את הקליפות ואז יתגלה הטוב.

שלום של איזונים

יש כזה דבר שנקרא 'איזון'. שילוב של שתי כוחות מתנגדים בצורה שווה, כך שכל צד לא יתגבר על השני ויבטל אותו לגמרי.

מתחילת הבריאה, השי"ת ברא את העולם, באופן כזה שהשלום המאוזן קיים. רבינו כותב במפורש שהשי"ת צמצם את חיותו יתברך לכל הדברים הגשמיים באופן כזה שהחיות היא במיעוט ובצמצום כדי חיונו להחיותו ולא יותר. הצמצום של כל הבריאה, הוא מערכת עדינה ומורכבת של אור וחיות אלוקית בתוך דברים גשמיים, שאך צד לא יתגבר על השני ויבטל אותו. אם היה מעט יותר אור, האור היה מבטל את הכלי הגשמי, הוא היה מנטרל ממנו את התפקיד שלו ואת היכולת שלו להסתיר אפילו במעט את האור, ואם הכלי הגשמי היה קצת יותר מתגבר היה מופר האיזון והשלום ביניהם ושוב לא היה יכולת לעבוד את ה' ולגלות את האור מתוך הגשמיות.

הבחירה, היא מציאות של שלום מאוזן. יש צד שמושך לכאן ויש צד שמושך להיפך, ומתוך כך נוצרת הבחירה. אבל חלק מהתוכנית האלוקית, שהייתה שתולה בתוך העולם, שהאיזון הזה יופר לאט לאט, כדי שמתוך המחלוקת והעדר השלום יצמח שלום גדול עוד יותר.

כפיית היצר או ידיעת אלקותו?

השאלה הבסיסית והיסודית ביותר בתורה ל"ג, היא מהי הנקודה הראשונה שממנה לכאורה צריך להתחיל למצוא שלום? כיצד אפשר לגלות את אלקותו יתברך בכל הדברים הגשמיים ואפילו במדורי הקליפות?

השאלה הזאת מתעצמת כאשר נראה כביכול בתורה ל"ג שתי מהלכי עבודה דרכם אפשר וצריך להגיע אל השלום, אך הם שונים ואפילו קצת הפוכים:

בתחילה התורה, באות ב', רבינו מאריך לבאר שהידיעה עצמה, שהשי"ת נמצא בכל מקום, מלא כל הארץ בכל הדברים גשמיים ולית אתר פנוי מניה אפילו במדור הקליפות, היא זו שתביא את האדם לשלום במידותיו ובמאורעותיו. הידיעה הזאת צריכה שינון וחיזוק, להכניס אותה היטב ללב ומשם האדם בוודאי יעלה מדרגה לדרגה עד שהוא יאהב את עצמו עם השי"ת. לפי ההבנה של אות ב', אין צורך להילחם ברע, לא כדאי להכניע את הקליפות, אלא לגלות את הטוב שנמצא בתוכם.

אך מיד בהמשך, באות ג' רבינו מגלה לכאורה דרך שונה ואפילו הפוכה. אכן באמת יש אלקות וחיות שהצטמצמו דרך אותיות התורה לכל הדברים הגשמיים ואפילו למדור הקליפות. אך כדי שהחיות הזאת, אותיות התורה המלוכשים יתגלו, לא די כביכול בעצם הידיעה שהם קיימים, אלא צריך לבלבל לבטל ולהפיל את הלבושים הרעים שמכסים על האלוקות. 'ביום רעה ראה' - זה לא הבטח סתמית לתוך הרע ולהכריז בקול גדול שהשי"ת נמצא ברומי, אלא צריך לכפות את היצר, ועל ידי כפיית היצר מבטלים את הרע, מכריחים אותו להיכנע וליפול, כך שמתוך זה יתגלה הטוב המזוקק ואז יתווסף עליו הארת הטוב העליון שהוא השלום המיוחל.

כפיית היצר - לקחת את חיות הקליפות

באות ג' רבינו כותב ש"התורה כולה היא מידותיו של הקב"ה כי התורה מדברת מאהבה ויראה ושאר המידות". וזה ידוע שבכל פעם שרבינו נוקט מתוך שלל אפשרויות דוגמה מסוימת, כגון כאן, שמתוך מידות רבות הוא נוקט את מידות האהבה והיראה, יש בכך כוונה שקשורה לכל מהלך התורה (וכעין במצוות תפילין שרבינו מזכיר באות ד' מתוך כלל התרי"ג מצוות). ועל כן יש להתבונן מה מיוחד בשתי מידות אלו ובהקשרם הכללי לכל מהלך התורה.

והנה, לפי מה שהתבאר לעיל, שתי הדרכים, של ידיעת אלקותו וגילוי אלקותו בתוך כל המקומות ואפילו במדור הקליפות, ולעומת זאת הדרך של כפיית היצר, אלו הם שתי המידות של האהבה והיראה.

שתי דרכים אלו בעצמן, אחת מהם עוסקת יותר בגילוי האהבה, ויש בכך פגם מעט שיכול להתרבות ולהשתלשל יותר ויותר, שעל ידי ריבוי גילוי האור שבתוך הגשמיות יתווסף אור וחיות לקליפות יותר מכדי חיונם בצמצום. והשנייה שעוסקת בצמצום האור, היא בעצמה דרך קשה מחמת שאין בעבודה של הדרך הזאת אור וחיות, כי היא עבודה קשה של 'יראה' ומי שמושרש במידותיו יותר בצד האהבה, אינו מסוגל לעמוד בקושי של תוקף היראה וחוסר האור והחיות שיש בעבודה זו.

[ובמאמר המוסגר, יבין כל אחד ממילא, שזהו באמת שורש המחלוקת שרבינו מזכיר בתחילת התורה שיש בין ישראל, ושהמחלוקת הזאת משתלשלת גם לכל אחד במידותיו ובמאורעותיו. דהיינו שיש חלק מישראל ששייכים מצד הצמצום שפרצופיהם ומידותיהם ודעותיהם אינם שווים למידת האהבה, ויש כאלו ששייכים יותר למידת היראה, ועל כן הם אינם יכולים להתחבר זה עם זה. וכן כל אחד בעצמו מחולק באופן כזה ואכמ"ל]

רק, מחמת המחלוקת שיש בין שני דרכים אלו בעצמם, אז אלו שהם אינם בבחינת 'גיבורי כוח' והם אינם מצליחים לעמוד בתוקף מידת היראה, מחמת חוסר החיות והאור שיש בעצם העבודה של דרך זו, ואז כאשר כל דרך השלום שמאירים להם, היא רק בדרך כפיית היצר והם אינם מצליחים לעמוד בקשרי המלחמה מול היצר כראוי, הם נופלים שוב ושוב ואז דווקא הם מוסיפים אור וחיות בסטרא אחרא.

וכן להיפך, גם כאשר מוסיפים גילוי האהבה בלי כלי ראוי, נוצר מצב שמוסיפים אור וחיות לקליפה יותר מכדי חיונה, ומחמת זה היא נושאת ראש וגדלה, והיא יכולה לבנות לעצמה כביכול כוח, להילחם הרבה יותר חזק ממה שנתנו לה בתחילה.

חטאי העולם יצרו מציאות עגומה, הרע התחיל לנגוס בטוב, וכך לאט לאט הוא התחיל לגדול. ניתנה לו הרשות והוא קיבל כוח, להחטיא ולהפיל אנשים ברשתו. כך התחילה המלחמה. החיות שלו גדלה, הוא הפך לכוח שצורך יותר חיות ואור כדי להתקיים, ומשכך הוא לא חדל מלפתות עוד ועוד אנשים והכול לצורך קיומו - כדי חיונו כבר לא כל כך בצמצום.

לעומת זאת, גם מהצד השני, התורה הקדושה נתנה לכל אחד מישראל את הכוח, לפתוח גם במלחמה, להפסיק לתת לכוחות הרע את המזון והחיות הדרושים להם כדי להמשיך ולהתקיים. כפיית היצר, היא כמו הענשה שנו מענישים את היצר הרע על כך שהוא החטיא את אדם הראשון, ומשם כל החטאים הלכו והתגברו עד היום הזה.

העונש ששמו 'כפיית היצר', זה שאנו לא נותנים לסטרא אחרא גם את מעט המזון, החיות והאור הדרושים לה לצורך קיומה הבסיסי כדי חיונה בצמצום, וזו הסיבה שבאמת גיבורי הכוח שכופים את יצרם ולא נותנים לקליפות שום חיות כלל, או לפחות לא נותנים לקליפות את החיות היותר גדולה שהם מנסים לפתות ולקחת בכוח היצר, הם גורמים לקליפה להתמוסס ולהתבטל. הלבושים נופלים ומתבטלים, הימי רע מתבטלים, ואותיות התורה נשארים לבדם בלי שום עטיפה ובכך מתגלה אור גדול מלמעלה.

אך דרך המלחמה לבד, לא הצליחה להשלים את עצמה משתי סיבות: א] העדר השלום כתוצאה מהמלחמה וחוסר היכולת של כולם לעמוד בקשרי המלחמה. ב] מציאותו של 'שורש הרע' הקדמון שגם כפיית היצר כביכול אינה יכולה להכניעו.

שתי הסיבות יחדיו גרמו לכך, שעל אף ההצלחה החלקית במלחמה מול הרע, נתפתח לו כוח אחר של רע, מתחת לפני השטח, הוא גדל לממדים של מפלצת רוע, שמקנת בתוך הטוב מתלבשת במלבושי קדושה, ומאנסה להילחם בשורש הטוב. לרע הזה קוראים עמלק, והוא הפסיק להילחם רק בשדה הקרב העתיק והישן, אלא הוא פיתח מרחב מלחמה חדש שכל כולו נמצא ב'דעת'.

אהבה ויראה - גילוי אלקותו וכפיית היצר

בכדי לבאר את העניין נצטרך לצלול מעט אל תוך פרטי התורה.

קליפת המן עמלק – הרע שבדעת

למשמע קלין מלעילא”.

אבל באות ז' רבינו מרמז בדבריו מהלך הפוך, שכל הדרך לכפיית היצר עוברת ומתאפשרת רק כאשר מתגלה ומאיר לאדם האהבה שבדעת. שהרי מובן שם מכותלי דבריו ומקשרי הדברים לשאר המאמר, שכפיית הלב, דהיינו כפיית היצר של הרשעים שהם ברשות ליבם, היא על ידי שכופה את הלב להדעת, והדעת הלא היא אהבה שבדעת כמבואר בכל פינה שאתה פונה בתורה. ואם כן עולה, שכל הדרך לכפיית היצר מחויבת לעבור קודם כל בהתגלות האהבה שבדעת, אבל בתחילת התורה התבאר שאין דרך לגלות את האהבה שבדעת בלא כפיית היצר, ואם כן נפל פיתא בבירא ואין יודעים מהיכן ההתחלה, כי כפיית היצר תלויה באהבה שבדעת והאהבה שבדעת תלויה בכפיית היצר.

(אך לפני שנחזור ליישב ולחבר את כל קשרי המאמר באופן שיעלו ויתחברו כמקשה אחת ויתורצו כל אותם שאלות יסודיות, נעיר את תשומת לב הלומדים לעוד קושי אחד שיש בדברי רבינו בתורה זו:

והוא בעניין מה שרבינו מביא את דברי האר”י הק’ שכוונות השיכרות של פורים ועניין עד דלא ידע הוא להמשיך חיות בצמצום להקדושה הנעלמת בתוך הקליפות בבחינת ‘ברוך המן’ בלא דעת.

והנה לכאורה, המעייץ בתורה יתפלא, הלא כל דרך העבודה שרבינו מביא שם במאמר באות ג’, הוא דווקא הפוך, דהיינו שעל ידי כפיית היצר יתבלבלו ויתבטלו הלבושים ועל ידי זה נוכל להמשיך אור רב לניצוץ הק’ ולא רק כדי חינוך בצמצום? ואיך אפשר לומר שכל כוונת הפורים זה להמשיך את המצב הקיים ולהמשיך לתת חיות להקליפות בצמצום? והלא עלינו לשבר ולמחות את קליפת המן ולא להמשיך ולתת לה חיות, ואם כן היה עלינו לעשות ההיפך, דהיינו כפיית היצר).

ובדרך זה כתב מוהרנ”ת בהלכות פורים, שיש שתי מדרגות בסטרא אחרא, ועיקר המלחמה נמצאת היום מצד המן עמלק שהוא בבחינת הקליפה השנייה שמסתירה לגמרי את חיות אלקותו על ידי קושיות וכפירות נוראות, ששואל בכל פעם את האדם ‘היכן אלוקיך’ ומראה לכל אחד ואחד, שהנה למרות שהיו הרבה צדיקים שניצחו והכניעו את הרע, וגם כל אחד בפרטיות זכה הרבה להכניע ולנצח כמה פעמים ולכפות את יצרו, אבל תראה ותבין שהכוח של הרע גדול מאוד, ובסוף יש לו נשק שהוא תמיד קם מחדש ומכשיל את האדם ומפיל אותו מכל מדרגותיו.

וגם אם יש כמה צדיקים שזכו לנצח את המלחמה, אבל מה כל זה שווה כשמסתכלים כביכול על שדה הקרב הכללי ושם רואים כביכול שחוץ מכמה גנרלים עטורי ניצחון כולם מתבוססים בדמם קצורי איברים, הלא כל בר דעת מבין שאם הרוב נופלים ונכשלים שוב ושוב בלי שהסטרא אחרא גמרה לירות בעל כלי הנשק שלה, איזו תקווה נשאר כביכול?

והשאלות האלו, למרות שאסור לחזור ולהדהד אותם באוזני מי שלא עסוק וחושב עליהם, הרי באמת הם מחלחלים לכל אחד בתוך המקומות הכי נסתרים שלו, מחלישים את כוחו ומרפים את ידיו מלהלחם. עד כדי כך שבתוך המלחמה הזאת אפילו ידי הצדיק כבדים והיה כאשר יניח את ידיו וגבר עמלק...

וכאן נשאלת השאלה כיצד מתמודדים ומנצחים עכשיו במלחמה זו?

היאך אפשר לבוא לשלום נפלא דווקא מתוך המחלוקת הנוראית והאכזרית של מלחמת עמלק?

כל ההתחלות מפורים!

ובכדי לבאר וליישב כל זה, נקדים הקדמה קצרה:

בתורה ע”ד ח”ב, רבינו גילה לנו גילוי כללי לכל התורות, גילוי שהוא יסוד ושורש איתן לבנות עליו מהלך בכל תורה ותורה. רבינו שם מתחיל לגלות ברמז ומוהרנ”ת מסיים בפירוש, שלמרות שבאמת נקודת ההתחלה אמורה להיות מפסח, כי באמת בתחילה כל ההתחלות היו מפסח, אבל עתה, אחרי שארע מה שארע (כמו שנפרט וכמו שהתבאר בקצרה למעלה), הרי שיש נקודת התחלה חדשה ושמה פורים!

ואין הדברים אמורים רק בהקשר של התורה שם, אלא כפי שרבינו אומר שבתחילה היו כל ההתחלות מפסח, ועתה

מהיכן ההתחלה?

ואם נוסיף ונעייץ בתוך התורה, נראה במפורש ששאלה זו יש לה עוד פן, כלומר זווית נוספת שתחדד את הנאמר עד כה ותוסיף נופך שונה לכלל העניין:

באות ג’ מובן לכל לומד, שהדרך להגיע אל האהבה שבדעת, מותנית בכפיית היצר והתגלות אותיות התורה ואהבה שבימים. כי על ידי כפיית היצר נופלים הלבושים, ועל ידי נפילת הלבושים נשארים אותיות התורה בולטות ואז מתווסף ההארה של אהבה שבדעת וזה הוא האור רב מלעילא שמוזכר שם בדברי רבינו שהוא בבחינת “זכיי

- מסיים מוהרנ"ת - כל ההתחלות מפורים. כל ההתחלות הכוונה גם לכל התורות של רבינו, שבאמת בכל התורות נקודת ההתחלה נסותרת ונעלמת מאוד, ורק כאשר מגלים את אותה נקודת פורים בכל מאמר ומאמר, אפשר לראות שמשם צריך להתחיל!

ההתחלה של פורים זה מתנה של כוח הצדיק, שמרדכי הצדיק מאיר לעם ישראל הארה שהם לא זכאים לה ואין להם שום מעשה של אתערותא דלתתא מלבד תפילה ואמונה בדברי הצדיק בבחינת נעשה ונשמע.

בגלל המציאות המסובכת שאין דרך להתחיל שום התחלה, הצדיקים מייצרים כביכול דרך שבה הם מעניקים לנו הארה שאף על פי שהיא אינה לפי מדרגתנו, היא יכולה להיכנס בתוך הכלים שלנו בלי לייצר שם שום פגם, אך לשם כך עלינו לקבל את דבריהם בצורה של אמונה דווקא, או בלשונה של תורה ל"ג באופן של 'כפיית הלב'.

ולכן באמת רבינו מאיר לאדם בתחילה הארה של אהבה שבדעת, שהיא באמת לא לפי הכלים שהאדם הכין, אלא בדרך מתנה וסיוע, רק האתערותא דלתתא שהאדם צריך להכין זה הבקשה והחיפוש שמבקש מהרב את הגילוי והתורה שהוא צריך לשמוע ולקבל בכדי לצאת מהרע שנפל עליו, בבחינת ותורה יבקשו מפייהו, והגילוי שהצדיק מגלה לאדם, אפילו שאצל הצדיק הוא בבחינת ימים ומידות, הרי לאדם שנמצא למטה ממדרגת הצדיק זה גילוי של אהבה שבדעת (כמבואר במפורש באות 1).

ומצד זה הסדר של התגלות כל מדרגות הקדושה עובר היפוך מהקצה לקצה, בבחינת 'ונהפוך הוא', שלמרות שאהבה שבדעת זה מדרגה שאמורה להתגלות לצדיקים אחרי כל עבודתם ויגיעתם, כי רק אחרי כפיית היצר בשלמות וזכים לקבל את המדרגה של 'אורייתא דעתיקא סתימאה' מכל מקום ההארה של פורים שאפשר לגלות את ההארה שהיא בבחינת 'אור רב' אפילו למי שנמצא במדור הקליפות, ויש דרך לשמור על הארה זו שלא תזיק ותוסיף חיות ואור בקליפות (כפי שיתבאר לקמן).

התאחדות הנעשה והנשמע

מכיוון שהמלחמה היום מתחוללת במישור הדעת, כי אפילו שכלי הנשק של עמלק מופנים גם לימים והמידות, דהיינו להכשיל ולהפיל כל אחד מישראל במכשולות ועבירות, אבל עיקר כוונתו הוא לגרום לאדם ליפול בדעתו, שיפסיק לרצות ולהאמין בכלל שיש שלום. לכן, גם המלחמה של הצדיק בעמלק היא מלחמה נצחית שמופנה בעיקר למישור הדעת, דהיינו להאיר הארה נצחית של אהבת ה' אלינו תוך כדי שהוא מאיר לנו שלא ננסה להבין בהשגת השכל מדוע זה כך, כי באמת זה מופלא ובלתי נתפס כלל.

עד פורים יש 'נעשה ונשמע' שהנעשה הוא גם נפרד מהנשמע וגם קודם אליו, הנעשה זה היראה והנשמע זה אהבה, וקבלת התורה היה באופן שהשי"ת כפה על עם ישראל הר כגיגית, דהיינו שמידת היראה ודרך כפיית היצר, היא הייתה הדרך העיקרית בקבלת התורה. אבל ההארה של פורים זה 'קבלוה מאהבה', דהיינו בבחינה מסוימת ה'נשמע' שהוא האהבה קודם ל'נעשה' שהוא היראה, אבל ה'נשמע' קודם באופן כזה שגם אותו מקבלים בכלים של 'נעשה', דהיינו בדרך חוקה ומעל כל השגה והבנה, ולכן הוא מתאחד לגמרי עם הנעשה ואין ביניהם שום מחלוקת (כמו שיבואר בהמשך).

המלחמה של ה' בעמלק היא מלחמה של ה', רק ה' ינצח את עמלק, ולכן התפקיד שלנו במלחמה זה לא לנצח במובן הפשוט של הניצחון, כי את עמלק אי אפשר להכריע ולגמור, הניצחון בעמלק הוא מלחמה נצחית, עצם המלחמה הנצחית היא הניצחון, כל גילוי שיש לו התלבשות בתוך ימים ומידות, דהיינו בגבול הזמן והמקום, הוא לא יכול להיות מתורגם למלחמה שאין לה קץ מצדנו (למרות שה' בוודאי יודע את קץ המלחמה אנו לא יודעים מהו הקץ), ולכן הכוח להתחזק במלחמה זו, הוא רק עם הגילוי של האהבה שבדעת שאין לה קץ וזמן.

התנאי שנדרש מאיתנו, זה לקבל את ההארה הזו בכלים של 'שכרות' להיות שיכורים חסרי דעת, שאינם מבינים מה הם אומרים ולא משיגים בהשגה את עומק התורה הגבוהה, ואפילו לא מבינים מה הפירוש לא להבין...

לכן רבינו אומר שצריך לכפות את הלב לדעת, לא רק לקשר את הלב להדעת, אלא לכפות. כי כפייה היא גם בלא הבנה, אלא לחיות את אותה הארה שהרב גילה, מבלי שבכלל תבין מדוע ולמה זה נכון.

אם האדם מנסה להבין את השגת האהבה שבדעת בעוד הוא שקוע במדור הקליפות, הרי הוא כאותו אחד שאומר ברוך המן כשהוא מפוקח ומלא ביישוב הדעת, הלא זהו הפגם הנורא ביותר שמוסיף אור וחיות בקליפות יותר מכל פגם.

על ידי ההתבטלות לתורה שהתגלתה, שזהו שהנשמע עצמו הופך להיות בבחינת נעשה, האדם מפיל את קליפת המן עמלק ועתה הוא יכול גם להתחיל לצאת ממדור הקליפות ולבנות את ימיו ומידותיו הקדושים, כשהם מוארים באור יקרות ורב מלעילא.

מעתה מובן, שבדרך זו מתאחדים שתי הדרכים הקדושות שהוזכרו לעיל, לדרך אחת בלי שום פירוד ומחלוקת, כי מצד אחד יש כאן יראה גדולה וכפיית היצר, בכך שהאדם כופה את הלב להדעת ואינו מנסה להתחכם ולהבין את הדעת הזו של הצדיק (ויש בכך כפייה גדולה שעליה עיקר מלחמת היצר בחלישות דעתו ואכמ"ל). ומצד שני יש כאן גילוי הכי נפלא של האהבה העליונה ביותר בלי שום פגם וחשש שהקליפות יינקו משם יותר מכדי חיונם.

אבני הביאור

הקדמה ומבוא כללי על התורה

אלעזר אנגל

החלל והוא "סוכב את העולם" [כביכול, כי בוודאי האור נשאר גנוז שם, וכדלקמן], כי הוא רצה שיהיה מציאות של הסתר וחוסר באור, כדי שעמ"י יבחרו בו מתוך העלמת האור [ומשם נמשך מיעוט הירח], ומהעלמה הזו מקבל כח שורש הקליפות, שהוא עמלק, שהוא רע גדול ועצום שלא יתבטל עד לעתיד לבוא.

אך בוודאי החלל אינו פנוי אלא האור שבו רק נעלם ונגנז, כי בלי אורו לא יהיה קיום לעולמות, והאור הנסתר והנגנז הזה

לפני הבריאה היה כל אור אי"ס - אהבה שבדעת, וסילק אותו כדי שעמ"י יבחרו בו מתוך ההעלמה.

לפני הבריאה היה רק אור אין סוף, והוא' האהבה שבדעת². ובאור הזה יש ג"כ דרגות רבות ועצומות³. והדרגה הגבוהה ביותר תתגלה לעתיד לבוא⁴ וכפי שיבואר בתורה זו, הדרגה העליונה הזו תלויה בבני ישראל שילכו בדרך המבוארת בתורה זו דווקא כעת בזמן הזה.

ה' סילק את האור העליון הזה, אור האהבה שבדעת, לצדדי

1 כמבואר בהל' ר"ח ה"ד, שהאור אין סוף הוא האור המאיר בתוך העולמות והכלים שאנו בונים אחרי הצמצום שהוא מיעוט הירח. ובהל' חנוכה (ג' ח') מבואר שהאור רב מלעילא של תורה זו, הוא האור הממלא את פגימת הלבנה, והוא האהבה שבדעת כמפורש בהל' יו"ט (ב' א') וא"כ כל הלשונויות שבהערה הבאה הכל סובב על האור אין סוף. וכן מבואר במקומות רבים שאור הגנוז, הקדושה הגבוהה מכל הקדושות, (ראה בהערה הבאה, שכך נקרא האהבה שבדעת), הכוונה לאור אין סוף, שהוא ההגדרה הגבוהה ביותר שאפשר לדבר עליה, כי האין סוף עצמו הוא מעל לכל תיאור ומחשבה.

וזו פשוט כי מוהרנ"ת מקשר את האהבה שבדעת למאמר סתום, והמאמר סתום הוא המחיה את החלל הפנוי בהעלם גדול, כמבואר בהל' תחומין ה"ו, ובמקומות רבים.

2 ומוהרנ"ת מגדיר בו (על שם המובא כמ"פ ציינו רק את המ"מ הראשון) ואלו הן: אהבה שבדעת, אהבה שבכח (יו"ט ב' א'), למעלה מהזמן מהימים והמידות, עולם הבא, אורייתא דעתיקא סתימאה, על ה', אורות הצחצחות, שורש השובע והתענוג (יו"ט ב' ב'), סתרי תורה, פנימיות התורה (חנוכה ג' מבוא), אין אחיזה לסט"א, אור רב מלעילא, שורש האהבה שבימים (חנוכה ג' א'), אהבה גדולה, כהן גדול, אהבה עליונה, שמן משחת קודש בחתום בחותם הכהן גדול, דעת העליון המתגלה רק לעתיד (חנוכה ג' ב'), לפני ולפנים קודש הקודשים בין בדי הארון (חנוכה ג' ד'), מזל העליון שבו תלוי בני חיי ומזוני (חנוכה ג' ו'), אור החמה יהיה שבעתיים, אור הגנוז משבעת ימי בראשית (חנוכה ג' ח'), כולו טוב, למעלה מהשכל (פורים ד' א'), קדושה סתומה ונעלמת בתכלית ההעלם, מאמר סתום, רב חסד, הארה יותר משבת (פורים ד' ב'), כולו אחד (פורים ד' ג'), גילוי תורה חדשה (פורים ד' ד'), חוקה למעלה מהדעת סוד שאי אפשר להבינו עד לעתיד (פורים ד' ה'), קדושה הגבוהה מכל הקדושות, שורש אחיזת הרע שבדעת - עמלק (פורים ה' ו'), נסתרת ונעלמת בתכלית ההעלמה, עמקי הקליפות נהנים ממנה אך לא נוגעים בה, אור הגנוז והצפון (פורים ה' ז'), אין רואים בו שום קדושה (פורים ה' ח'), מעל השכחה והזכרון (הלוואה ה' ב'), שורש התורה שבנגלה (הלוואה ה' ג').

3 כמבואר להדיה בהל' חנוכה (ג' ד') והוכיח זאת מהתורה בעצמה בסעיף ו', שאהבה שבדעת של אחד, זה אהבה שבימים של אחר. וכתב שזה אפי' עד עשר פעמים. וחזר ע"ז שוב (בסעיף ח') שגם מילוי הלבנה כאור החמה שהוא אהבה שבדעת, הוא אהבה שבימים כלפי אור החמה שלעתיד שיהיה שבעתיים, [והדרגה הזו נקראית "תורה גנוזה וצדיקים גנוזים"].

וכן מבואר בחיבור ב' מקומות בליקו"ה, שבהל' יו"ט (ב' א') כתב ששבת היא אהבה שבדעת, ואילו בהל' פורים (ד' ב') כתב שפורים יותר גבוה משבת והוא אהבה שבדעת, וא"כ רואים שיש באהבה שבדעת עצמה לפחות ב' מדרגות. [וההבדל ביניהם שבאהבה שבדעת של שבת, אין מידות כלל, וכדרגת הצדיקים שכפו את יצרם לגמרי עד שאין להם רע כלל, וא"כ בשבת מתגלה האהבה שבדעת במקומו העליון, אך אהבה שבדעת של פורים הוא גילוי האהבה גם כשהמידות מלאים ברע, עד שמתגבר הרע שבדעת, שהוא חלישות הדעת עצום, של החלל הפנוי שאין לאדם כח וחשק ותענוג כלל. וזה יבאר לנו מדוע בשבת למרות שהוא אהבה שבדעת כן יש תענוג, כמבואר בהל' יו"ט (ב' א') ודלא כפורים שהוא אהבה שבדעת בלא תענוג, כמבואר כאן בהל' פורים (ד' ב').]

4 ראה בהערה הקודמת שכך מפורש בהל' יו"ט (ב' ב'), חנוכה (ג' ב' ח'), פורים (ד' ג' ד' ה').

כלומר - בלי ש"אהבה" [-שבדעת] תרד אל "הימים", וזה בחינת "שבת" שהוא למעלה מ"הימים", אך הם מועטים מאוד, כי ה' רוצה את הבחירה מתוך הימים. ויש דרגה של "יום טוב" של אלו שזו דרגת רוב הצדיקים והכשרים, שמקדשים את הימים כראוי.

ג' סוגי התגברות היצר כנגד א. דרגת יו"ט ב. יו"ט ונופלים לימי החול – רע ג. נמצאים תמיד בימי הרע

אך יש ג' סוגי התגברות היצר ועליהם עונה רביה"ק בתורה זו, א' רוב האנשים הללו [בדרגת יו"ט], לא מצליחים לכפות את הרע לתמיד, אלא הרע חוזר ומתגבר, ומה יעשו? [וזה נקרא שאחרי היום טוב חוזר להיות יום חול, שהוא "יום רע", ש"הרע" מתגבר על ה"יום"].

ב' ועוד רבים אחרים לא מצליחים לכפות את הרע לגמרי אפי' לא למעט זמן, ומה יעשו? [וזה נקרא שהם שקועים בימי החול - ימי הרע].

ג' הרע הזה הוא כנגד הימי טוב, שהם שבעת הספירות, אך כמו ששבעת הספירות הם רק לבוש וכלי לאור העליון שהוא האהבה שבדעת, כך הרע הנאחז בספירות רק ממלא אותם בשורש הרע שהוא "הרע שבדעת", שהוא רע עצום ונורא שאין בו דעת, רק הרגשה של חלל פנוי וחוסר טעם וחשק בכל התורה והמצוות, ובטלה ושכחה גדולה והעלמה גדולה מאוד מאוד של האור, וההסבר מדוע זה שורש הרע המתגבר על הימים הוא, שהיות והאדם חסר טעם והבנה, הוא מנסה לחפש איזה תענוג גשמי או אסור [שזה הגורם להנאה] וזה שורש כל התאוות והמידות הרעות. וככל שהולך אחרי הימי רע אין כלי לאור העליון שהוא הדעת והתענוג הרוחני העליון, ומתגבר ההעלמה השכחה ההסתרה הצמצום החלל הפנוי, וזה מורגש בכך שהאדם מרגיש שאין לו כלל סיכוי להעלות את הימים אל הטוב, ומזה מרגיש יאוש וחלישות הדעת וחלל עצום שמי שמרגיש אותו כמעט אינו יכול להינצל ממנו, וזו גזירת כליה וצרה שלא היתה מעולם וזה נקרא עמקי עמקי הקליפות.

אך כתוצאה מהעלם הזה, הרע הולך ומתגבר, כי כשהעולמות נבראו בתוך החלל, בתחילה הם נשברו לרוב העלמה של החלל, שהוא לא יכל להכיל אור גבוה כל כך, ומכך נשברו העולמות, ושבריהם נפלו. וכן בגלל חטאי אדה"ר ושאר

הוא אור עוד יותר עליון, מהאור הסובב היכול להעלם מאוד מאוד, ולהחיות בנסתר את החלל.

ובתוך החלל יש את עיקר עבודת עמ"י⁵, לחזור ולהמשיך את האור העליון לתוך כלים ולבושים קדושים שהם שבעת הספירות והכוחות הכוללים את כל הבריאה, ע"י תורה ומצוות וע"י עיסוק בעניני העולם בקדושה וע"פ התורה. והעושה כן בורא עולמות קדושים. וזה נקרא גילוי מלכותו בעולם, גילוי האור העליון בתוך הכלים השלמים, כי הלבוש מצמצם ומחליש את האור שלא ימלא את החלל. ואז ההעלמה של העולם לא מתבטלת אלא מאיר בה מעט אור כפי ריבוי הכלים. ובכך יורד האור העליון ונמשך ממנו הנהגות וכוחות המורגשים גם בעולם הגשמי, וגם בתוך המציאות של הזמן. וכל הרגשת התענוג נמשכת מהאור העליון הנכנס בתוך כלי של האהבה וחסד. וכל הרגשת הצער נמשך מהאור העליון הנכנס בתוך כלי של גבורה ודין, וכך כל המידות והכוחות קשורים לספירות והכלים הנקראים בתורה זו ימים. וזה נקרא "ימי טוב", שהכלים - המידות - הספירות - הימים, המלאים באור העליון הם לצורך הטוב.

והיות והעלמה עדיין קיימת, ומחיה את עמלק ראש הרע, נמשכים ממנו קליפות הנאחזות בצמצום של הכלים ומושכים את הכלים והנהגות לתאוות העולם, לאיסורים ולמידות רעות, ואז האדם ממליך את הרע וממשיך את האור העליון המחיה כל דבר אל כלים לצורך הרע. ואז הכלי הוא כלי רע, "ימי רע". ושם הוא מרגיש תאוות ומידות הגורמים להנאה גשמית שלא לפי התורה.

והמטרה שהעלמה נשארת וממנה מתגברים הקליפות הללו היא, כדי שיהיה לאדם בחירה, לעמוד ולהתגבר כנגדם, לכפות את יצרו ולמלאות את הימים והמידות והכוחות שבו בתורה מצוות ומעשים טובים. ובכך גם מאיר יותר אור עליון דרך הכלים ומסלק מעט את העלמה. וגם הכלים עצמם עולים ומתעלים כי הכלים משתלשלים והולכים עד דברים גשמיים ממש, וכמתנהג בהם לפי התורה הם מתמלאים באור העליון.

ועבודה זו נקראית "עבודת יום טוב", להוציא את הימים מ"החול" של יהיו "ימי חול" שזה שליטה של ה"חולין על הימים", ולמלאות את "היום" ב"טוב", ובכל עולה היום אל הטוב וזה הכוונה לזכות ל"אהבה שבימים", ש"הימים" - המידות - שבעת הספירות, מלאים ב"אהבה" שבדעת ועולים אליו.

ואכן יש צדיקים עצומים שהצליחו לכפות את הרע שלהם לגמרי עד שביטלו את הבחירה, ואצלם התבטל "הימים" שהם כוחות המידות, אלא נכללו כל המידות בטוב הגמור, והם בבחינת שבת שזו רק אהבה שבדעת בלא "אהבה שבימים",

המתגברים ממנה. ובבחינה מסוימת הצדיקים שזכו לכך חזרו למצב של "קודם הבריאה" לאור של "הסובב כל עלמין", אך ה' רצה את העבודה מתוך העולם, וא"כ לכאורה שעשועיו נפסקים. וצדיקים אלו הם הצדיקים הגלויים המגלים את התורה הנגלית, שבה צריך לקיים הכל ובכך מגיעים אל השלמות, והם כנגד השלום הקטן שהוא קו האמצע הכולל בתוכו את ב' הקווים].

רבינו הקדוש מגלה בתורה זו דרך חדש בעבודת השם

אך רביה"ק הלך בעצמו בדרך חדשה וממנה סלל דרך, ומכוחו יוכלו כולם מהגדול שבגדולים ועד הגרוע שבגרועים, לעבוד את ה' כל חייהם בשמחה ובשלמות גדולה. ע"י שמלמד אותנו ארבעה דברים:

א - כל אדם מחוייב להיות כמו הצדיקים שזכו לבחי' שבת, אהבה שבדעת בלי אהבה שבימים, ולכפות את הרע לגמרי עד שלא ישאר בו רע כלל. ולכן מי שלא מצליח להמליך את ה', בתורה ומצוות ובהתנהגות בעניני העולם ע"פ התורה הנגלית, הוא בירידה גדולה ומסוכנת, כי ע"י הרע מקבל כח, ומתגבר עליו יותר ויותר. וא"כ חוב קדוש על כך אחד להגיע לדרגה גבוהה שכל חייו הוא רק עוסק בתורה ומצוות ועניני העולם ע"פ התורה שבנגלה, ואף שהוא רחוק מכך, עליו לדעת שרק זה האמת. שזה עבודת בבחי' יו"ט, [שזה כנגד האור הממלא כל עלמין באופן הנגלה, שהאהבה שבדעת ממלאת את העולמות - המידות - הימים], ומי שזכה לכך בשלמות זה בחינת שבת, ואם הוא לא מצליח הוא בבחינת ימי חול.

ב - על האדם להשתדל בכל חייו, להתאמץ בכל כוחו, לעסוק כמה שיותר בתורה, במצוות ולהתנהג בכל עניני העולם ע"פ התורה, בפרט בזמנים שזה לא כל כך קשה לו. וגם בזמנים שזה קשה לו מאוד, אעפ"כ ינסה אולי כן יצליח לעשות משהו.

ג - ואם יעסוק בכפיית הרע בכל כוחו, יתגלה לו הדעת העליונה של התורה הנסתרת הנעלמת הגנוזה והצפונה, שכל אדם, כולל הצדיקים, מוכנסים לעבודה עליונה מאוד מאוד,

ברואי העולם, שלא המליכו את ה' כראוי מתוך העולם, נפלו ניצוצות קדושים שהם חלקי המידות והספירות והכלים שלא מולאו באור קדוש, ומהניצוצות הללו כוחות הרע מתגברים יותר ויותר, שהם לא רק יעלימו את האור, אלא יש להם כח מהטוב בעצמו, לקחת את הניצוץ והמידות אל הרע, ואז האדם נכשל במידות רעות ובעוונות וחטאים.

שורש הרע והתגברות שנופלים לחלישות הדעת ושואלים היכן אלקיך

ומכך יש בעיה חדשה הקשה יותר מהכל:

שהאדם מתייאש ונופל בדעתו מאוד, וזה מגביר יותר ויותר את הרע שבימים כי מחפש תענוג אחר. והיות וההעלמה הזו היא החלל הפנוי, שהוא לא יכול להתמלא עד לעתיד לבוא, א"כ מוכרח להיות העלמה שממנה יש רע שבימים שמתגבר תמיד וא"כ כמעט תמיד האדם לא יגיע אל המטרה שהיא מילוי החלל, וא"כ וודאי יפלו רבים מאוד לחלישות הדעת הזו, שהיא קליפת המן עמלק.

ולכן האדם שואל "היכן אלוקיך", וכי הוא נתן דרך שאי אפשר ללכת בה חלילה? חוץ מכמה צדיקים בודדים נגלים שהצליחו לכפות את הרע שלהם לגמרי. אך מה יהיה עם כולם? הרי ה' עשה את העלמה המתגברת תמיד בכוונה תחילה וזה גורם שתמיד יתעורר שוב הרע, ומה עושים?

וא"כ האדם מרגיש יש כאן "תרתני דסתרי", מחד התורה הנגלית מלמדת שצריך לקיים את כל מצוות, ללמוד תורה, ולקדש הימים והכלים והספירות והמידות ולמלאותם באור העליון, וכן לבטל את הרע ע"י כפיית היצה, אך מאידך ה' ממשיך לעשות חלל שממנו העלמה שממנו הרע מתעורר שוב ושוב?

[ואותם צדיקים שהצליחו לזכות לאהבה שבדעת עד שביטלו את הרע לגמרי, ואת הבחירה לגמרי, והגיעו לבחינת שבת שהוא אהבה שבדעת בלי "ימים" בלי "אהבה שבימים", הם אינם יכולים להושיע לאלו ששואלים את השאלות הללו, הם רק יכולים לומר להם תתאמצו יותר כמונו, אך השואלים לא מצליחים מכיון שה' רוצה את העלמה והכוחות הרעים

6 [וזה נרמז בתחילת התורה שרביה"ק כותב בנוסח של שאלה "וע"י מה ימצא את השי"ת בין בטיבו בין בעקו?" ומדוע כתב זאת בדרך שו"ת ולא ביאר מיד, וכן צ"ב שאלות נוספות בקטע זה, והביאור הוא שבאמת יש כאן שאלה עצומה של תרתני דסתרי, איך אפשר למצוא את ה' כשיש גם מצב של טיבו וגם של עקו, הרי טיבו זה מילוי היום בטוב שהוא האהבה שבדעת, שזה יום טוב, והכנעת הרע. ואילו עצם המציאות של "עקו" שזה הצמצום, החלל הפנוי, ההעלמה, מעוררת ומחייבת שיהיה כל הזמן התגברות של הרע, וא"כ ה"עקו" מפריע ל"טיבו", וע"ז התשובה ששניהם נכונים ומשניהם נוצר דבר שלישי שהוא השלום הכולל שני הפכים יחד [כמבואר בתורה בסוף סעיף ה']].

שהיא לכפות את הרע גם כשאין שום חשק וחיות מכך.

ואף שזה קשה מאוד, וזה ניסיון גדול מאוד, אעפ"כ מי שישכחם לכן, מרוויח רווח עצום מאוד, לעסוק בעיקר תיקון העולם, ולתכלית הדרגה העליונה, כי הסיבה שנפל לביטול ולשכחה ולחוסר חשק וטעם בעבודתו, בלי הרגשת אהבה מה' כלל וכלל, היא כדי להכניסו לתיקון השורש של הרע, להעלמה של החלל הפנוי, ששם נראה שאין חלילה אור כלל.

אולם בוודאי שיש שם אור המחיה את החלל, [אור הממלא כל עלמין הגנוז וצפון, שהוא יותר גבוה מהאר ה"סובב כל עלמין" - בחי' שבת, כי הוא בחי' האור של פורים הגבוה מהאור של שבת, אור ההופך את היום חול ליותר גבוה משבת], והאור הזה הוא האור הגבוה ביותר שיש בכל העולמות, ולרוב גדולות לא רואים אותו ולא מרגישים בו קדושה, [וזה לא רק ענין קבלי, אלא יש לכך הסבר פשוט בדרך עבודה, שאם היו מרגישים בו משהו קדוש, הוא לא היה יכול להתגלות כי מהותו היא שיש חלל פנוי מכל הרגשת אלקות, ואעפ"כ זה יביא לתכלית הבריאה, כדלקמן], והאור הזה מנצנץ באדם וזועק לו מרחוק,

אך אם זוכים אליו הירידה תיהפך לתכלית העלייה, [ולא רק שעוד ישוב למקומו ויתקן את הכל בתשובה שלימה, ויזכה למעלת כל הצדיקים שזכו לתקן את השבירת כלים כראוי, אלא גם] ירוויח מעלה עצומה מאוד מאוד, לגלות את האור הנעלם והנסתר הזה, אף שהוא נשאר נעלם, כדי שיישאר חלל ושורש לרע שעל ידו יש ניסיונות ובחירה, אך לעתיד לבוא יראה שהוא כן גילה אותו בגילוי עצום, ודווקא בגלל שהוא לא מרגיש כלל את מעלתו, לכן שגבה מעלתו, כי בכך הוא מתקן את החלל, שהרי אם היה מרגיש האור היה מתגלה ולא היה חיות לחלל.

וזה עיקר הניסיון והמטרה של כל הקושי העצום הזה, האם יחלש בדעתו ויטייאש, או שיאמין ויבין שכעת בתוך החלל והעלמה הקשה הזו, ניתן לו תפקיד עליון ונורא מאוד, לגלות את התורה שלעתידי, לגלות את שורש כל הקדושה, שעל ידם בכל מצב שבעולם יגיע אל תכליתו הניצחית, ויביא את העולם כולו לשלמותו השלימה ביותר.

וזה התורה הצפונה המתגלית רק למי שמבקש את השלום העליון שבו גם ב' הקווים הפוכים אינם סותרים אלא מביאים לשלמות יותר גדולה, כי קו הדין ששורשו בצמצום הראשון, מאפשר לקו הגילוי להמשיך להתגלות לעולם כי חוזר ומעלימו שוב ושוב. וכן הגילוי נותן לאדם כח להתגבר על יצרו מחדש אף שיודע שהאור עתיד להעלם, ובוה לחפש את השלום העליון הנעשה מהתגברותו התמידית. וכן זה גילוי הצדיקים הצפונים שגדלותם חוזרת ונעלמת תמיד כי הם מחפשים תמיד מחדש, ומוכנים שתעלם גדלותם, אך עצם חיפושם התמידי הוא גילוי גדלותם לפי שעה אף שחוזר ומיד נסתר ונעלם ונגנוז, וזו גדלותם.

ורק אנשים כאלה מוכנסים לניסיון ולירידה עד שהאדם מתבטל מהתורה והמצוות, ואינו יכול לקדש את הזמן בעבודות קדושות, ועי"ז הרע מתגבר מאוד, כי בגלל ירידתו השפיע היורד אליו הוא מועט מאוד, ויכול ליפול לייאוש ולחלישות הדעת גדולה וזו צרה גדולה היכולה לכלות את האדם, וזה הרע שבדעת, המתגבר על הדעת, והוא מגיע מריבוי הרע שבימים, שהאדם רואה שהוא לא כובש את הרע שבימים אלא הרע מתגבר שוב ושוב, וכן להפך כפי ריבוי חלישות הדעת כך האדם מאבד את כוחו לכבוש את הרע.

ד - אחרי שהאדם ישמח ממה שזכה לעשות, הוא יקבל חשק וכח להתחדש בעבודה הפשוטה ככל הצדיקים ללמוד ולהתפלל ולעסוק בכל עניני העולם ע"פ התורה. כי יודע שיש שכר לפעולתו אף שנראה לו שעבודתו היא לריק. ועי"ז גם יצליח בעבודתו כי לא יבהל מאי הצלחותיו. וגם יזכה להמשיך שוב ושוב לתקן את שורש השבירה, את שורש כל הרע, ע"י שמגלה מחדש שוב ושוב של שורש התורה שורש הקדושה ושורש השלום.

וע"י דרך זו, יהיה כלליות מסוף האהבה שבימים עד ראש האהבה שבדעת, ולא רק שיסתלקו הימים והמידות ויתבטל הרע לגמרי, אלא הרע יישאר ואעפ"כ יתבטל בשורשו כי לא יגרום כלל לרע אלא אדרבה הוא יגדיל יותר את הקדושה יותר ויותר.

סיכום המאמר

לסיכום:

כל אדם צריך לעסוק בתורה ומעשים טובים כפי שהתורה הנגלית מצווה, והמצוות הם מחולקות לפי שבעת הספירות, שהם כלים המתמלאים באהבה שבדעת שהוא האור אין סוף ה"ממלא כל עלמין" - שהם המידות בשפע גשמי ורוחני.

ומתחילה יורד אור האהבה שבדעת מועט בכמותו ואיכותו, ע"י הצדיק, ומכוחו הרע נכנע במעט, והאדם מקבל דעת שעל ידה יש לו יותר כח וחשק לכפות את הרע כפי כוחו, וככל שהרע נכנע אפי' במעט, ממילא נגדל השפע של האהבה שבדעת, ושפע זה מכניע יותר ויותר את הרע, והאדם מתגבר יותר ויותר לכפות את הרע.

וכנגד זה מתגבר הרע שבימים שהוא הרע הנמשך משבעת המידות, המפריעים מללמוד ולקיים התורה והמצוות, וכפי שיש לאדם כח לכפות ולהכניע את הרע הזה כך ירבה ימים ומידות המלאים בטוב.

ויסודות הללו מבוארים בכל הספרים הקדושים, אך יש בעיה קשה שרק רביה"ק סולל בה דרך חדשה.

שאפי' אם האדם מכניע את הרע מאוד, אעפ"כ הרע מוכרח

להתגבר שוב ושוב, כי שורש הרע הוא החלל הפנוי וצמצום האור אין סוף, כדי שאנחנו נגלה את האור בתוך כלי התורה והמצוות. והחלל הזה יישאר עד לעתיד לבוא, וממילא הרע הולך ומתגבר. והאדם מרגיש שעבודתו הולכת לריק, וזה מוציא את החשק והטעם מהעבודת ה'.

ורק מועטים הם אלו שהצליחו למצוא טעם וחשק לעסוק שוב ושוב בעבודת ה' בשלמות.

וא"כ יש ב' התגברויות של היצר, האחת שהרע מתגבר כל הזמן. וזה כנגד הרע שבימים המתגבר על הטוב שבימים.

והשניה, שזה גורם לחלישות הדעת ואיבוד החשק בעבודת ה', שזה הרע שבדעת⁷ שהוא השורש של הרע שבימים, כי ככל שאין חשק להתגבר כך הרע מתעצם. וכן להפך ככל שהרע מתעצם שפע האהבה שבדעת מתמעט, והכוונה שאין לו חשק בעבודתו, והרע שבדעת מתעצם שהכוונה היא שיש לו מחשבות שאין לו תקווה להגיע אל הטוב.

ורביה"ק מגלה שהאור של האהבה שבדעת הנמשל לכל אדם הכופה את הרע ולו במעט, הוא האור העליון ביותר המלמד את האדם דעת עליונה שהקושי בתיקון השבירה נועד להביאו לכך שלא יהיה לו חשק וטעם בעבודתו, ובכך יכנס לעבודה העיקרית הגבוהה ביותר עבודת מילוי החלל הפנוי, וזה ע"י שאף אם ימלא את הימים בהרבה אהבה שבדעת, כמו החגים והימים טובים, לפתע יתגברו ימיי החול והרע ויבלעו את כל הטוב עד שלא יישאר מאומה, ובכל זאת האדם יכפה את יצרו כפי כוחו בלא טעם וחשק כלל, וזה עיקר התשובה, ומתוך אמונה ונאמנות גדולה, ועי"ז כל הרע יתהפך לטובה, כי הוא המביאו לנאמנות זו. ולכן האור העליון ביותר מחייה

את שורש הרע, שאין זה רק ענין רוחני וקבלי, אלא ענין של עבודת ה' עצומה, שהאור העליון אינו יכול להתגלות רק על ידי עוצם חשכות הרע המבטל את כל הטעם והחיות, ומזה מאפשר הגיע לעבודה העליונה לעסוק בתורה ומצוות בלי חשק וטעם לעולם.

ועי"ז אדם מתחיל לטעום את טעם האהבה שבדעת, טעם של הכופה יצרו כפי כוחו בלא שום חיות וטעם, אלא מתוך הרגשת חול וחלל, ומזה ירגיש תענוג גדול ורב, למשך זמן ואח"כ שוב יחזור אל עבודת החלל. ומכח התענוג הזה יכול לחזור לעבודה הפשוטה של כפיית הרע, וריבוי התורה והמצוות, עם חשק טעם ואהבה שבימים.

והדרך הזו שרביה"ק סולל כולל בתוכו שני חלקים יחד, גם חלק של אתערדל"ע וגם של אתערדל"ת, כי מצד אחד אפשר להגיע לכל תיקוני התורה ע"י שהאדם כופה את הרע, ואז ממילא מאיר בכלים - מידות - ימים - ספירות - אותיות, אור האהבה שבדעת העליון⁸. וזה דרך שהצדיקים גיבורי הכח לימדו לכפות בכל הכח את הרע [אך זה הגורם העיקרי לחלישות הדעת, כי הרע מתגבר שוב ושוב לעולם]. ומצד שני אפשר להגיע לכל תיקוני התורה בדרך של אתערדל"ע, ע"י שממשיך ע"ע אור האהבה שבדעת עליון מלמעלה, ועי"ז ממילא נכפה הרע, וזה ע"י שמתקרב לצדיק⁹. [אך זה מחליש את עבודת הכפיה ועבודת התורה המוטלת על האדם]. וא"כ מהיכן מתחילים? אלא שבאמת כל הכח לכפות את הרע מגיע מלימודי האהבה שבדעת, גם מצד הפנימיות אך גם יש בזה הסבר פשוט. ויתרה מכך, הלימוד של האהבה שבדעת תלוי בכך שהאדם יתחדש באתערדל"ת לבטל מעכשיו בכל כוחו את הרע, ואל"כ אין הארה מהאהבה שבדעת.

7 כמבואר בהל' יו"ט (ב' ב') שהאהבה שבימים היא הרגשת תענוג. והתענוג זה הטעם. וא"כ "טעם האהבה שבימים" זה התענוג מכפיית הרע וריבוי ימים טובים ומעשים טובים.

ואהבה שבדעת הוא השורש של הטעם והתענוג הזה. ומהו אותו שורש התענוג? ובהל' (פורים ד' א') מבואר שהרע שבדעת אין בו יש בו טעם של טעות ושקר, אבל הרע שבדעת אין בו טעם כלל, ולהפך באהבה שבדעת ג"כ אין טעם כלל, אלא היא חוק בלא טעם, ועליה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה, וא"כ עולה בבידור, שהטעם של האהבה שבדעת הוא טעם מכך שאין טעם.

והכוונה כמו שהתבאר שאף שאין לאדם טעם חשק ותענוג, כי הרע שבימים מתגבר תמיד, אעפ"כ ע"י הדעת העליונה יהיה לאדם תענוג גדול, משורש כל התענוגים, שהוא הדעת הגבוהה הזו, שדווקא מהעדר הטעם הוא נכנס אל החלל, ומגלה שהכל לטובתו, להפוך הירידה לחוסר החשק לעליה גדולה, למילוי החלל באהבה הגדולה הזו, שרק הוא מצליח לתקן את המקום העליון הזה. וזה נותן לאדם את הכח למרות חוסר החשק לשוב לכפות את הרע בכל כוחו, ולמלאות את הימים באהבה שבדעת, ואין הכוונה רק לענין רוחני אלא שכל מעשה טוב שלו - שזה המידות והכלים, הוא מלא בתענוג העליון של אהבה שבדעת. [וכן מוכח ממקום אחר, שבהל' תחומין ה"ו מבואר שבחלל הפנוי הניסיון הוא לא מידות ותאוות רעות, אלא הרגשה של חלל פנוי שהאדם אינו "יכול להחיות את עצמו בשום דבר"].

8 כמפורש בתורה בסעיף ג' ובהל' יו"ט ב' א' שקודם מעלים את הימים אל האהבה שבדעת. וכן בהל' חנוכה ג' א', שקודם הגיבורי כח כופים את הרע ואח"כ נשפע האור מלעילא.

9 כמפורש בהל' חנוכה ג' בתחילת סעיף א'.

מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים יֵאחֲזֵ בָרָחֵם

הַפֶּךְ בָּהֶם וְהַפֶּךְ בָּהֶם שְׂאִין לָךְ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם
"כִּי הִתְרַחֲקוּת בְּשִׁבִיל הַתְּקַרְבוּת, וּבְכָל
הַנְּפִילוֹת וְהִירִידוֹת יֵשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְכָל
הַמַּחְלוּקוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּכָל־לַיִת הָעוֹלָם
וּבַפְּרִטוּת בְּכָל עֵיר וְעֵיר וּבֵין הַשְּׂכֵנִים וּבְכָל
בַּיִת וּבַיִת, בְּכָל־שֵׁשׁ שְׁלוֹם נֶעְלַם בְּתוֹכְכֶם,
וּבְחִימֵי רַע יֵשׁ יָמֵי טוֹב, וּבְכָל־הַכֹּל כִּי מְלֵא
כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְחֶסֶדוֹ וְטוֹבוֹ יִתְבָּרַךְ מְלֵא
עוֹלָם וְהַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי לֵית אֲתֵר פְּגוּי מֵנָּה
אֶךְ יֵלִיד־עַ כָּל זֹאֵרַת וּלְקַבֵּל חַיּוֹת
וְקִיּוּם עַל יְדֵי זֶה הַכֹּל הוּא עַל יְדֵי
הַצַּדִּיק הָאֲמֵת צַדִּיק יְסוּד עוֹלָם
הַמְּקַיִם אֶת הָעוֹלָם"

(עלים לתרופה מכתב קפג, שיד)